

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԵՎ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ

(Պարբերական գիտական ժողովածու)

Գիրք 11

Երևան
«ՕՐ-ԴԱՐ» հրատարակչություն
2018

*Ժողովածուն հրատարակության է երաշխավորվել
Տնտեսագիտության և կառավարման ինստիտուտի
գիտական խորհրդի որոշմամբ*

Խմբագրական խորհուրդ՝

ԷՂՈՒԱՐԴ ՕՐԴՅԱՆ (նախագահ), տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
ԱՐՄԵՆԱԿ ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ (փոխնախագահ), տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
ՎԱՐԴԱՆ ԲՈՍՏԱՆՁՅԱՆ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
ԱՇՈՏ ԲԱՅԱԴՅԱՆ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
ԱՇՈՏ ՄԱԼՆԱԶԱՐՅԱՆ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
ԹԱԹՈՒԼ ՄԱՆԱՄԵՐՅԱՆ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
ՀԱՅԿ ՕՐԴՅԱՆ, տնտեսագիտության թեկնածու
ՀԱՅԿ ՂԱԶԱՐՅԱՆ, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
ՍԱՐԻՆԵ ՀԱՅՐԻՅԱՆ (պատասխանատու քարտուղար), տնտեսագիտության թեկնածու

Պատասխանատու խմբագիր՝

ԼԱՎԻՆԵՏԻ ՄԻՐՉՈՅԱՆ, մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Տնտեսության զարգացման և կառավարման հիմնախնդիրներ:

Պարբերական գիտական ժողովածու / Տնտեսագիտության և կառավարման ինստիտուտ : Խմբ. խորհ. – Եր.: «ՕՐ-ԴԱՆ» հրատարակչություն, 2018.

Գիրք 11. - 332էջ:

Ժողովածուում ներառվել են տնտեսության զարգացման և կառավարման բարելավման արդի հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված գիտական հոդվածներ:

Այն կարող է օգտակար լինել հանրային և կորպորատիվ կառավարման մարմինների մասնագետներին, գիտական աշխատողներին, դասախոսներին, ասպիրանտներին և մագիստրանտներին:

ИНСТИТУТ
ЭКОНОМИКИ И
УПРАВЛЕНИЯ

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ И УПРАВЛЕНИЯ

(Периодический научный сборник)

Книга 11

Ереван
Издательство “Ор-Дар”
2018

*Сборник рекомендован к изданию решением
Ученого совета Института экономики и
управления*

Редакционный совет:

ЭДУАРД ОРДЯН (председатель), доктор экономических наук, профессор
АРМЕНАК ДАРБИНЯН (зам. председателя), доктор экономических наук, профессор
ВАРДАН БОСТАНДЖЯН, доктор экономических наук, профессор
АШОТ БАЯДЯН, доктор экономических наук, профессор
АШОТ САЛНАЗАРЯН, доктор экономических наук, профессор
ТАТУЛ МАНАСЕРЯН, доктор экономических наук, профессор
АЙК ОРДЯН, кандидат экономических наук
АЙК КАЗАРЯН, кандидат экономических наук, доцент
МАРИНЕ АЙРИЯН (ответственный секретарь), кандидат экономических наук

Ответственный редактор:

ЛАВРЕНТИЙ МИРЗОЯН, кандидат педагогических наук, доцент

***Проблемы развития экономики и управления.** Периодический научный
сборник / Институт экономики и управления:
Ред. совет. - *Ер.: Издательство "Ор-Дар", 2018.*
Книга 11. – 332 с.*

В сборнике включены результаты научных трудов, посвященных решению актуальных проблем развития экономики и совершенствования управления.

Книга предназначена для специалистов органов публичного и корпоративного управления, научных сотрудников, преподавателей, аспирантов и магистрантов вузов.

INSTITUTE OF
ECONOMICS AND
MANAGEMENT

PROBLEMS OF ECONOMIC
DEVELOPMENT AND MANAGEMENT

(Periodic Scientific Collection)

Book 11

Yerevan
Publishing house “Or–Dar”
2018

*Recommended for publication by the Scientific
Council of the Institute of Economics and
Management*

Editorial Council:

EDUARD ORDYAN (Chairman), Doctor of Economics, Professor

ARMENAK DARBINYAN (Deputy Chairman), Doctor of Economics, Professor

VARDAN BOSTANJYAN, Doctor of Economics, Professor

ASHOT BAYADYAN, Doctor of Economics, Professor

ASHOT SALNAZARYAN, Doctor of Economics, Professor

TATOUL MANASSERIAN, Doctor of Economics, Professor

HAYK ORDYAN, Ph.D. in Economics

HAYK GHAZARYAN, Ph.D. in Economics, Associate Professor

MARINE HAYRIYAN (Executive Secretary), Ph.D. in Economics

Responsible Editor:

LAVRENTI MIRZOYAN, Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor

Problems of Economic Development and Management. Periodic
Scientific Collection / Institute of Economics and Management;
Editorial Council. – *Yerevan: Publishing house “Or-Dar”, 2018.*
Book 11. – 332 p.

The collection includes the of scientific articles on the solution of contemporary issues of economic development and management.

The collection can be useful for the experts of public and corporate governance bodies, scientific researchers, lecturers, Ph.D and MA students.

Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

Մեր երկրում իրականացված հեղափոխությամբ տնտեսության զարգացման և կառավարման բարելավման ուղղությամբ դրվեցին արմատական հիմնախնդիրներ:

Պարբերական գիտական սույն ժողովածուում զետեղվել են նոր հիմնախնդիրներին համահունչ հոդվածներ, որոնց հեղինակել են տնտեսագետ գիտնականներ, ԲՈւՀ-երի դասախոսներ, ասպիրանտներ, հայցորդներ և կառավարման ոլորտի աշխատողներ:

Ժողովածուի տնտեսության զարգացման հիմնախնդիրներ բաժնում առաջարկություններ են ներկայացվել ներդրումային գործունեության ֆինանսավորման, տնտեսական մրցակցության պաշտպանության, գիտական ներուժի արդյունավետ օգտագործման, զբաղվածության բարելավման, սովորային տնտեսության բացահայտման, այլընտրանքային էներգիայի աղբյուրների օգտագործման, օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների խրախուսման, Հայաստանի և Իրանի միջև տարածաշրջանային ինտեգրման ընդլայնման և այլ ուղղություններով:

Ժողովածուի կառավարման հիմնախնդիրներ բաժնում ներառվել են ազատ տնտեսական գոտիների զարգացման, տնտեսավարող սուբյեկտների պետական աջակցության, պետական գույքի ռացիոնալ կառավարման, փոքր և միջին ձեռնարկությունների աջակցման, գյուղատնտեսության վարման կատարելագործման և արդիական այլ խնդիրների լուծմանը նվիրված հոդվածներ:

«Մեր հոբելյարները» բաժնում ներկայացվել է Տնտեսագիտության և կառավարման ինստիտուտի տնօրեն, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Էդուարդ Օրդյանի կենսագրականը՝ ծննդյան 80-ամյակի առթիվ:

Սույն ժողովածուն, անկասկած, կհարստացնի Տնտեսագիտության և կառավարման ինստիտուտի կողմից հիմնդրված «Տնտեսագիտական և կառավարչական գիտելիքների գրադարան» մատենաշարը:

ԲԱԺԻՆ 1

Տ Ն Տ Ե Մ Ո Ւ Թ Յ Ա Ն Չ Ա Ր Գ Ա Յ Մ Ա Ն Հ Ի Մ Ն Ա Խ Ն Դ Ի Ր Ն Ե Ր

ՎԱՐԴԱՆ ԲՈՍՏԱՆԶՅԱՆ

տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր

ՍԵԴՐԱԿ ԹՈՓԼԱՂԱԼՅԱՆ

ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի հայցորդ

*ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏ-
ԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ¹*

Հոդվածը նվիրված է ներդրումային գործունեության ֆինանսավորման հիմնական աղբյուրների ուսումնասիրությանը: Ներկայացվել են ներդրումային գործունեության էությունը, դրան բնորոշ գծերը և ներդրումների դասակարգման հիմնական մոտեցումները: Քննարկվել են հանրապետությունում ներդրումների խթանմանն ուղղված պետական քաղաքականության հիմնական ուղղությունները և ներդրումային հոսքերի ավելացման ուղիները:

Բանալի բառեր. ներդրումային գործունեություն, արժեթղթեր, ֆինանսավորում, ներդրումային քաղաքականություն, կապիտալ, ֆինանսական ռեսուրսներ:

¹ Հոդվածը գրախոսել է **տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Սալևազարյանը:**

ВАРДАН БОСТАНДЖЯН

доктор экономических наук, профессор

СЕДРАК ТОПЛАГАЛЦЯН

соискатель факультета экономики и менеджмента

Ереванского государственного университета

ОСНОВНЫЕ ИСТОЧНИКИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ИХ ОСОБЕННОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ

Статья посвящена изучению основных источников финансирования инвестиционной деятельности. Представлены сущность, характерные черты инвестиционной деятельности и основные подходы к классификации инвестиций. Обсуждены основные направления государственной политики, направленные на стимулирование инвестиций в республике, и пути увеличения инвестиционных потоков.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, ценные бумаги, финансирование, инвестиционная политика, капитал, финансовые ресурсы.

VARDAN BOSTANJYAN

Doctor of Economics, Professor

SEDRAK TOPLAGHALTSYAN

Ph.D. Student, Faculty of Economics and Management of the Yerevan State University

THE PRINCIPAL SOURCES OF INVESTMENT ACTIVITY FINANCING AND THEIR ASPECTS IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

The article is devoted to the study of principal financing sources of investment activities. The essence of investment activity, its characteristic features and principal approaches of investment classification were introduced. The primary directions of state policy directed to motivation of making investments in the Republic and increase of investment flows were discussed.

Key words: investment activities, financial securities, financing, investment policy, capital, financial resources.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ Ու ԻՐԱՆԸ ՏԱՐԱՍՏԱՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԻՆՏԵԳՐՄԱՆ ԵՄ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ ¹**

Հայաստանի և Իրանի միջև տնտեսական համագործակցությունը նոր երևույթ չէ: Կարևոր է իրատեսորեն գնահատել համագործակցության ռազմավարական և փոխշահավետ բնույթը: Հայաստանը նպաստում է Իրանի մուտքին դեպի եվրասիական և եվրոպական սպառողական շուկաներ, ինչպես նաև համաշխարհային տնտեսությանն աստիճանական ինտեգրմանը՝ օգտագործելով շուկայական տնտեսության, ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների իր փորձը և հայկական սփյուռքի հսկայական ցանցը, իսկ Իրանը գործնականում օգնում է իրականացնել երկար սպասված բեկում Վրաստանի տարածքով միակ միջանցքից կախվածության և ձգձգվող տրանսպորտային շրջափակման մեջ, ինչպես նաև հնարավորություն է ընձեռում իրացնելու մի շարք մրցակցային առավելություններ՝ հենց Իրանի տարողունակ սպառողական շուկայում:

Միաժամանակ, կարևոր է նկատել ԵԱՏՄ մյուս երկրների հետ Իրանի համագործակցային կապերի զարգացումը: Մասնավորապես, դինամիկ տեղաշարժեր են նկատվում Իրան-Ռուսաստան առևտրատնտեսական կապերում: Աստիճանաբար ավելանում են երկու երկրների միջև ապրանքաշրջանառության ծավալները, մշակվում են համատեղ ձեռնարկությունների և ենթակառուցվածքների շինարարության նոր ծրագրեր: Կասպից ծովի արևելյան մասով անցնող ավտոմայրուղին, որին զուգահեռ արդիականացվում է երկաթուղին՝ իր նոր ճյուղերով անմիջականորեն նպաստում է Ղազախստանի հետ առևտրա-տնտեսական կապերի ամրապնդմանն ու ընդլայնմանը: Աստիճանաբար զարգանում են նաև Բելառուսի և Ղրղըզստանի հետ հարաբերությունները:

Վերջապես, երկու երկրների միջև քաղաքական, տնտեսական, առևտրային, մշակութային կապերը վերջին երկու տասնամյակների ընթացքում հիմնականում զարգացել են իրանական կողմի նախաձեռնողական քայլերով, ինչը պայմանավորված է եղել նաև Արևմուտք կողմից այս երկրի հանդեպ կիրառված տնտեսական պատժամիջոցների կիրառմամբ: Ժամանակն է, որ Հայաստանն ավելի նախաձեռնողական դեր ստանձնի երկկողմ հարաբերություններում՝ դրանց հաղորդել լրացուցիչ դինամիզմ և շահագրգռվածություն:

¹ Հոդվածը գրախոսել է **տ.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրոյանը:**

Բանալի բաներ. տարածաշրջանային ինտեգրում, ազատ առևտրի գոտի, մրցակցային առավելություններ, ԵԱՏՄ, Հայաստան, Իրան:

ТАТУЛ МАНАСЕРЯН

доктор экономических наук, профессор

***АРМЕНИЯ И ИРАН В НОВЫХ УСЛОВИЯХ РЕГИОНАЛЬНОЙ
ИНТЕГРАЦИИ***

Тема экономического сотрудничества между Арменией и Ираном отнюдь не новая. Следует реалистично оценить стратегический и взаимовыгодный характер сотрудничества: Армения содействует выходу Ирана на евразийский и европейский потребительские рынки, а также поэтапной интеграции в мировое хозяйство, своим опытом рыночной экономики, институциональных реформ и огромной сетью армянской диаспоры, а Иран практически помогает осуществлению долгожданного прорыва из затяжной транспортной блокады и зависимости от единственного коридора через Грузию, а также возможностью реализации ряда конкурентных преимуществ на емком потребительском рынке Ирана.

Ключевые слова: региональная интеграция, свободная экономическая зона, конкурентные преимущества, ЕАЭС, Армения, Иран.

TATOUL MANASSERIAN

Doctor of Economics, Professor

***ARMENIA AND IRAN IN THE NEW CONDITIONS OF REGIONAL
INTEGRATION***

The economic cooperation between Armenia and Iran is not a new topic for discussion. The strategic and mutually beneficial nature of cooperation is realistic enough to assess: Armenia promotes Iran's access to the Eurasian and European consumer markets, as well as the gradual integration into the world economy of its market economy experience, institutional reforms and a huge network of the Armenian Diaspora, and Iran in its turn practically supports to implement the long-awaited breakthrough from the protracted transport blockade and dependence on a single corridor through Georgia, as well as the possibility of implementing a number of competitive advantages on it through consumer market of Iran.

Key words: regional integration, free economic zone, competitive advantages, ЕАЭС, Armenia, Iran.

ԱՐՏԱԿ ՇԱԲՈՅԱՆ

տնտեսագիտության թեկնածու

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐ¹

Հոդվածում քննարկվել են տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական մարմիններին վերապահված իրավասությունները և դրանց հիմնական առանձնահատկությունները: Առանձնապես կարևորվել է հանկարծահաս՝ առանց տնտեսավարող սուբյեկտներին նախապես զգուշացման ստուգումների իրականացման անհրաժեշտությունն ապրանքային շուկաներում մրցակցային միջավայրի բարելավման, հակամրցակցային համաձայնությունների և գերիշխող դիրքի չարաշահումների բացահայտման ու կանխման գործում: Այդ ուղղությամբ առկա միջազգային փորձի վերլուծության արդյունքում առաջարկվել են լուծումներ Հայաստանի Հանրապետությունում տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի իրավասությունների ընդլայնման և գործունեության արյունավետության բարձրացման առումով:

Բանալի բաներ. տնտեսական մրցակցություն, հակամրցակցային համաձայնություններ, գերիշխող դիրք, հանկարծահաս ստուգումներ:

АРТАК ШАБОЯН

кандидат экономических наук

ПОЛНОМОЧИЯ ОРГАНОВ ПО ЗАЩИТЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КОНКУРЕНЦИИ И ОСНОВНЫЕ ВОПРОСЫ ИХ ЭФФЕКТИВНОГО ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ

В статье обсуждены полномочия государственных органов по защите экономической конкуренции и их главные особенности. Особое значение придается необходимости осуществления внезапных проверок – без предварительного уведомления хозяйствующих субъектов – для улучшения конкурентной среды на рынках товаров, для выявления и предотвращения антиконкурентных соглашений и злоупотреблений доминирующего положения. По результатам анализа международного опыта по данному направлению предложены решения для расширения полномочий

¹ Հոդվածը գրախոսել է **տ.գ.դ., պրոֆ. Թ. Մանասերյանը:**

государственной комиссии по защите экономической конкуренции Республики Армения и повышения эффективности ее деятельности.

Ключевые слова: экономическая конкуренция, антиконкурентные соглашения, доминирующее положение, внезапные проверки.

ARTAK SHABOYAN

Ph.D. in Economics

***COMPETENCES OF AUTHORITIES FOR PROTECTION OF ECONOMIC
COMPETITION AND THE ISSUES OF THEIR EFFECTIVE IMPLEMENTATION***

The article discusses the competences of state agencies to protect economic competition and their main features. Particular importance is attached to the need for sudden checks - without prior notification to business entities - to improve the competitive environment in the commodity markets, to identify and prevent anticompetitive agreements and abuse of dominance. Based on the results of the analysis of international experience in this area, solutions are proposed to expand the powers of the State Commission for the Protection of Economic Competition of the Republic of Armenia and to improve the effectiveness of its activities.

Key words: economic competition, anticompetitive agreements, dominant position, sudden checks.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՄԱԿԱՆՐՈՒՄ ¹**

Ժամանակակից միջազգային տնտեսական հարաբերությունների համակարգում Հայաստանի տեղն ու դերն օբյեկտիվ ընկալելու և գնահատելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել երկրի բարդ աշխարհաքաղաքական ու աշխարհատնտեսական իրավիճակը, ինչպես նաև տարածաշրջանի երկրների, ԱՊՀ երկրների և հեռավոր արտերկրի պետությունների հետ երկկողմ և բազմակողմ հարաբերությունների էվոյուցիան, ինչպես նաև Հայաստանի անդամակցությունը տարածաշրջանային և միջազգային կազմակերպություններում: Հետևաբար, հարց է ծագում առ այն, թե ինչով է Հայաստանն առանձնանում տարածաշրջանում և թե ինչու արտերկրի ներդրողները պետք է ընտրեն հատկապես հայկական ընկերությունները՝ փոխշահավետ համագործակցության համար:

Հատկապես կարևորվում է Հայաստանի անդամակցությունը Եվրասիական տնտեսական միությանը: Անդամակցությունից ի վեր, ԵԱՏՄ բոլոր տնտեսությունները ցույց տվեցին նշանակալի աճ և լավագույն արդյունքները վերջին 3 տարիների ընթացքում: 2017 թվականի տվյալները թույլ են տալիս եզրակացնել, որ ընդհանուր առմամբ՝ գլոբալ ֆինանսա-տնտեսական ճգնաժամը ԵԱՏՄ և հետխորհրդային տարածության համար արդեն անցյալում է, և բոլոր երկրները (ի նկատի ունենք նաև այդ գործընթացի լոկոմոտիվը՝ Ռուսաստանի Դաշնությունը) գնում են կայուն աճի ուղիով: Դեռևս 2016 թվականի երկրորդ կիսամյակում նկատվեցին որոշակի միտումներ, որոնք թույլ էին տալիս լավատեսորեն նայել 2017-ի տնտեսական տարվան: Սակայն այն, ինչ տեղի ունեցավ 2017-ին, գերազանցեց բոլոր սպասումները: Հայաստանում, որն ունի աճի լավագույն ցուցանիշները ԵԱՏՄ երկրների մեջ, տնտեսական ակտիվության ցուցանիշը աճեց 7.2%-ով: Համախառն ներքին արդյունքն աճեց 5.7%-ով: Սա միության երկրների շրջանում լավագույն ցուցանիշներն են: 2017 թվականի հունվարին հասարակական կազմակերպությունները և վարկանիշային գործակալությունները մեր երկրի համար կանխատեսում էին 2.5% աճի ցուցանիշ: Արդեն հունիսին պարզ դարձավ, որ այդ թիվը գերազանցվելու է: Եվ այդ ժամանակ Հայաստանի համար ցուցանիշները վերանայվեցին՝ նվեցին մոտավորապես 3.1%-3.5% թվերը: Սակայն սեպտեմբերին մեր մասնագետները՝ Եվրասիա-

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.դ., պրոֆ. Թ. Մանասերյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.թ. Մ. Հայրիյանը**:

կան փորձագիտական ակումբի փորձագետները, կանխատեսում կատարեցին, ըստ որի, եթե բարենպաստ միտումները պահպանվեն 10 ամիսների ընթացքում՝ մինչև տարվա վերջ, ապա համախառն ներքին արդյունքի և տնտեսական ակտիվության ցուցանիշները շատ ավելի բարձր կլինեն, քան նույնիսկ այդ կազմակերպությունների վերանայված կանխատեսումները: Կրկնակի աճ ցուցաբերեցին արտահանումը, արդյունաբերական արտադրությունը, վերականգնվեցին շինարարության ծավալները, որոնք նույնիսկ աճեցին մի քանի տոկոսով, երկնիշ թվերով աճեց գյուղատնտեսական արտադրանքի արտահանումը, նույնիսկ չնայած նրա, որ ինքնին գյուղատնտեսական արտադրությունը նվազեց 3%-ով: Էապես աճեցին սպասարկման ծառայությունների ծավալները: Այս ոլորտներում Հայաստանը ցուցաբերեց էական աճ: Սա նշանակում է, որ բարենպաստ միտումների պահպանման դեպքում այս ոլորտները կանխորոշելու են մեր զարգացումը մոտական մի քանի տարիներին: Եթե բարենպաստ միտումները, որոնք բնորոշ էին 2017 թվականին, առաջիկա մի քանի ամիսներին պահպանվեն (եթե ներդրումների քանակը չկրճատվեն, որոնք թույլ տվեցին վերոնշյալ ուղղությունների զարգացմանը), այդ դեպքում կարող ենք ունենալ ավելի մեծ աճ, քան կանխատեսել են վարկանիշային գործակալությունները: Նաև աճել են սպասարկման ոլորտի ցուցանիշները: 2017 թվականը բացարձակ ռեկորդ է գրանցել: Ցուցանիշները օտարերկրյա զբոսաշրջիկների թվի վերաբերյալ, ովքեր այցելել են Հայաստան, ստիպում է մտածել, որ նրանց թիվը կազմել է մոտավորապես՝ մեկուկես միլիոն մարդ: Նրանց մեծ մասը՝ մոտ 40%-ը, Ռուսաստանի Դաշնության քաղաքացիներ են: Զբոսաշրջիկների նման աճը տեղի ունեցավ շնորհիվ նրա, որ անցյալ տարի օրինականացվեց Ռուսաստանի քաղաքացիների մուտքը երկիր ներքին անձնագրերով: Եվ ռուսաստանցիները չհապաղեցին օգտվել դրանից: 2018 թվականին կարելի է ակնկալել ավելի բարձր ցուցանիշներ զբոսաշրջության համար, քանի որ նկատելի է այդ ուղղությամբ Հայաստանում կառուցվածքային ամբողջ գործընթացի ակտիվացում՝ նոր հյուրանոցների, ռեստորանների կառուցում, հանգստի և ժամանցի նոր հնարավորությունների ստեղծում: Կարծում եմ, որ իսկապես իրականանում են այն կանխատեսումները, որոնք տալիս էին եվրոպացի փորձագետները 90-ական թվականների կեսերին այն մասին, որ XXI դարի կեսերին զբոսաշրջությունը կդառնա Հայաստանի տնտեսության հիմնական ուղղություններից մեկը: Եթե եվրոպական ինտեգրման ընթացքում ազատականացվի մուտքի վիզային համակարգը դեպի ԵՄ, և Հայաստանի քաղաքացիները հնարավորություն ստանան մինչև 90 օր գտնվել Եվրոպայում առանց վիզա, իսկ այն նկատելի հեռանկար է մեր երկրի համար, ապա մինևույն է, սա կտրուկ և էապես չի ազդելու աշխատանքային միգրանտների հոսքի վրա, որոնք շարունակելու են գլխավորապես գնալ Ռուսաստան:

Դրան պետք է շատ զգույշ մոտենալ: Աշխատանքային միգրանտների հարցը քննում են Հայաստանի իրավասու մարմինները՝ սերտ համագործակցելով Ռուսաստանի իշխանությունների հետ, այդ թվում նաև Եվրասիական տնտեսական միության շրջանակներում, որպեսզի Ռուսաստանի շուկան դարձնեն ավելի ու ավելի քաղաքակիրթ և բարենպաստ՝ միության երկրների աշխատանքային միգրանտների համար: Հեռավոր վայրերից դեպի Ռուսաստան են ձգտում շատ շատերը՝ սկսած Վիետնամից, Լաոսից, Ֆիլիպիններից և այլն: Ուստի՝ մեր երկրները, որպես ԵԱՏՄ անդամներ, պետք է ունենան որոշակի արտոնություններ: Եվ սա բնականոն է: Այս իրավիճակը եղել է այն երկրներում, որոնք գնում են ինտեգրման ճանապարհով՝ սկսած Եվրոպական միությունից: Դաշնակիցների համար պետք է լինեն ավելի շատ արտոնություններ, առավելություններ և երաշխիքներ՝ սոցիալական վիճակի, բժշկական ծառայություններից օգտվելու հարցերում, քան մյուս աշխատանքային միգրանտների համար: Հույս ունեմ, որ այս տրամաբանությունը կգերիշխի Եվրասիական տնտեսական միությունում, և հենց այս ճանապարհով կգնան մեր երկրները տեսանելի ապագայում:

Բանալի բաներ. ինտեգրում, միջազգային տնտեսական հարաբերություններ, տնտեսական աճ, մրցունակություն:

РОМАН ПЕТРОСЯН

соискатель кафедры экономики и управления Ереванского государственного университета

АРМЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Для объективного понимания места и роли Армении в современной системе международных экономических отношений, необходимо учитывать сложную геополитическую и геоэкономическую ситуацию страны, а также эволюцию двухсторонних и многосторонних отношений со странами региона, другими странами ближнего и дальнего зарубежья, членство в региональных и международных организациях. Следовательно, возникает вопрос о том, чем выделяется Армения в регионе и почему инвесторы должны выбирать именно армянские компании для сотрудничества.

Ключевые слова: интеграция, международные экономические отношения, экономический рост, конкурентоспособность.

ROMAN PETROSYAN

Ph.D. Applicant, Yerevan State University, Faculty of Economics and Management

***ARMENIA IN THE MODERN SYSTEM OF INTERNATIONAL
ECONOMIC RELATIONS***

For an objective understanding of the place and role of Armenia in the current system of international economic relations, it is necessary to consider the complicated geopolitical and geo-economic situation of the country, as well as the evolution of bilateral and multilateral relations with the countries in the region, other countries of the near and far abroad, and membership in regional and international organizations. Therefore, we should question what Armenia stands for in the region and why investors should choose Armenian companies for cooperation.

Key words: integration, international economic relations, economic growth, competitiveness.

ԼՈՒՍԻՆԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

*Ֆինանսների մագիստրոս, ՀՀ ԳԱԱ գիտական միջազգային կենտրոն,
Երևանի Վ.Քրյուսովի անվան պետական լեզվահասարակագիտական
համալսարանի անգլերենի մասնագետ-երկրագետ*

ՀՀ ԳԻՏԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒԺԻ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐ¹

Հոդվածում վերլուծվել են ՀՀ գիտական ներուժի զարգացման մարտահրավերները: Մասնավորապես իրականացվել է SWOT վերլուծություն՝ բացահայտելու ՀՀ գիտակրթական համակարգի ուժեղ և թույլ կողմերը, հնարավորություններն ու վտանգները, ինչպես նաև կատարվել են գործնական առաջարկություններ՝ ուղղված գիտական ներուժի որպես սնտեսության մրցակցային առավելությունների ամրապնդման գործիքներ:

Բանալի բառեր. գլոբալ սնտեսություն, նորարարական քաղաքականություն, գիտական ներուժ, գիտելիքահենք սնտեսություն, մրցակցային առավելություն, գիտակրթական համակարգ:

ЛУСИНЕ ГРИГОРЯН

*магистр финансов, Международный научно-образовательный центр НАН РА,
специалист английского языка-страновед Ереванского государственного
университета языков и общественных наук им. В.Брюсова*

ВЫЗОВЫ, СВЯЗАННЫЕ С РАЗВИТИЕМ НАУЧНОГО ПОТЕНЦИАЛА РА

В статье анализируются вызовы, связанные с развитием научного потенциала Республики Армения. В частности, проведен SWOT анализ для выявления сильных и слабых сторон, возможностей и угроз научно-образовательной системы Республики Армения, а также представлены практические рекомендации относительно рассмотрения научного потенциала в качестве инструмента для укрепления конкурентных преимуществ экономики.

Ключевые слова: глобальная экономика, инновационная политика, научный потенциал, экономика, основанная на знаниях, конкурентное преимущество, научно-образовательная система.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.թ., դոցենտ Զ. Բաղդասարյանը,** գրախոսել՝ **տ.գ.դ., պրոֆ. Վ. Բոստանջյանը:**

LUSINE GRIGORYAN

*Master's Degree in Finance, International Educational Scientific Center (NAS of RA)
English Specialist-Area Studies Professional, Yerevan Brusov State University of
Languages and Social Sciences*

***CHALLENGES OF DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC POTENTIAL OF
THE REPUBLIC OF ARMENIA***

The article analyzes the challenges of the development of scientific potential of the Republic of Armenia. In particular, SWOT analysis has been conducted aiming to reveal the strengths, weaknesses, opportunities and threats of the scientific educational system of the Republic of Armenia, as well as practical recommendations have been provided for treating scientific potential as an instrument for strengthening competitive advantages of the economy.

Key words: global economy, innovative policy, scientific potential, knowledge-based economy, competitive advantage, scientific educational system.

ԱՆԺԵԼԱ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ

ԵՂՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի կառավարման և գործարարության ամբիոնի հայցորդ

ՏԱՎՈՒՇԻ ՄԱՐԶՈՒՄ ԶԲԱՂՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ¹

Հոդվածում վերլուծվել է Տավուշի մարզում զբաղվածության իրավիճակը մարզի համայնքների ղեկավարների անկետային հարցադրման սեփական հետազոտության տվյալներով: Փորձ է արվել մատնանշել զբաղվածության ընդլայնման հնարավոր ուղիները մարզում:

Բանալի բառեր. զբաղվածություն, զբաղվածության ընդլայնում, գործազրկություն:

АНЖЕЛА АЛЕКСАНИЯ

*соискатель кафедры менеджмента и бизнеса факультета экономики и менеджмента
Ереванского государственного университета*

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ ЗАНЯТОСТИ В ТАВУШСКОМ МАРЗЕ

В статье проведен анализ состояния занятости в Тавушском марзе по данным проведенного автором исследования посредством анкетного опроса руководителей общин. Сделана попытка отметить возможные пути расширения занятости в марзе.

Ключевые слова: занятость, расширение занятости, безработица.

ANJELA ALEKSANYAN

*Ph.D. Applicant, Yerevan State University, Faculty of Economics and Management,
Department of Business and Management*

THE ANALYSIS OF THE EMPLOYMENT RATE IN TAVUSH MARZ

In this article an analysis of the employment in Tavush marz is discussed based on the results of survey conducted by the author, with participation of the heads of communities. An attempt was made to note the possible ways of expansion of employment in the marz.

Key words: employment, employment expansion, unemployment.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **ս.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրդյանը**, գրախոսել՝ **ս.գ.թ. Մ. Հայրիյանը:**

ԱՐՓԻՆԵ ԿՅՈՒՐԵՂՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի հայցորդ

ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԸ ՀՀ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՏՈՒՄ¹

Գործարար միջավայրի բարեփոխման գերակայությունների համատեքստում առաջին հերթին անհրաժեշտ է իրականացնել ինստիտուցիոնալ բարեփոխումներ, որոնց նպատակը հանդիսանում է բարենպաստ գործարար միջավայրի ձևավորման նախադրյալներ, վերջինիս զարգացումը ինքնին բերում է տնտեսության որակական ցուցանիշների աճ, մասնավորապես, բնակչության կենսամակարդակի, զբաղվածության, եկամուտների առաջացման և տնտեսական ակտիվության բարձրացման:

Բանալի բառեր. գործարար միջավայր, բնակչության կենսամակարդակ, տնտեսական աճ, տնտեսական ակտիվության ցուցանիշ, մեկ շնչին ընկնող ՀՆԱ:

АРПИНЕ КЮРЕГЯН

соискатель Института экономики им. М.Котаяна НАН РА

ПОДХОДЫ К УЛУЧШЕНИЮ БИЗНЕС-СРЕДЫ В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РА

В контексте приоритетов реформы бизнес-среды, прежде всего, необходимо проведение институциональных реформ, направленных на создание благоприятной бизнес-среды. Ее развитие само по себе ведет к росту экономических показателей экономики, в частности, повышению уровня жизни населения, занятости, увеличению поступлений доходов и экономической активности.

Ключевые слова: бизнес-среда, уровень жизни населения, экономический рост, показатель экономической активности, ВВП на душу населения.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.թ., դոցենտ Զ. Բաղդասարյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Բայադյանը:**

ARPINE KYUREGYAN

Ph.D. Applicant, Institute of Economics after M.Kotanyan (NAS RA)

***BUSINESS ENVIRONMENT IMPROVEMENT APPROACHES IN THE
CONTEXT OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC
OF ARMENIA***

In the context of the priorities of business environment reform, institutional reforms are first of all a prerequisite for a favorable business environment, the development of which leads to the growth of economic indicators, in particular, the living standards of the population, employment, income generation and increase in economic activities.

Key words: business environment, population living standards, economic growth, economic activity index, per capita GDP.

ԼԻԼԻԹ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՀՀ ԳԱՍ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի հայցորդ

ՄՏՎԵՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔ- ԼԵՐԻ ԳՆԱՀՍՏՈՒՄԸ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՍՍՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ ¹

ՀՀ-ում դիտարկվող ժամանակահատվածում ստվերային տնտեսության ծավալների ավելացման հիմնական պատճառ է հանդիսացել կանխիկ փողը, քանի որ տնտեսավարող սուբյեկտները, որոնք իրենց գործունեությունը ծավալում են տնտեսության ստվերային հատվածում, իրենց բոլոր դրամական գործարքները ձգտում են կատարել կանխիկ փողով, իսկ կանխիկ փողի շրջանառությունն ավելի դժվար է վերահսկել, քան ոչ կանխիկը: Հետևաբար կանխիկ դրամի նկատմամբ պահանջարկի և շրջանառության մեջ կանխիկ դրամի միավոր աճը ենթադրում է տնտեսության ստվերային հատվածի աճ:

Բանալի բաներ. ստվերային տնտեսություն, հարկային բեռ, գործազրկություն, ինքնագրադվածություն, աշխատուժի կառավարման մակարդակ, կանխիկ փող:

ЛИЛИТ ПЕТРОСЯН

соискатель Института экономики им. М.Котаяна НАН РА

ОЦЕНКА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОСЛЕДСТВИЙ ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКИ В КОНТЕКСТЕ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ

Основной причиной роста теневой экономики в рассматриваемый период в Армении были наличные денежные средства, поскольку хозяйствующие субъекты, действующие в теневом секторе экономики, все свои денежные операции предпочитают осуществлять наличными деньгами, а контролировать оборот наличных денежных средств труднее, чем безналичных. Следовательно, увеличение спроса наличных денег и рост наличных денег в обращении приводят к росту теневого сектора экономики.

Ключевые слова: теневая экономика, налоговое бремя, безработица,

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.թ., դոցենտ Բ. Բաղդասարյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Բայադյանը:**

самозанятость, уровень управления рабочей силы, наличные денежные средства.

LILIT PETROSYAN

Ph.D. Applicant, Institute of Economics after M.Kotanyan (NAS RA)

***THE ASSESSMENT OF SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF
SHADOW ECONOMY IN THE CONTEXT OF IMPROVING THE LIVING
STANDARDS OF THE POPULATION***

The main reason of the growth of shadow economy in RA are economic entities, which were performing the activities in the shady sector of the economy to strive acting all their cash transactions with cash, and the cash money circulation was more difficult to control than noncash. Consequently, the increase in cash circulation and demand for cash suggested as the instruments of increasing the expansion of the shadow economy.

Key words: shadow economy, tax burden, unemployment, self-employment, manpower level, cash money.

**ՀՀ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿ ՈՒՈՐՏԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐ ԵՎ ԱՅԼԸՆՏՏՐԱՆՔԱՅԻՆ
ԷՆԵՐԳԻԱՅԻ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ ¹**

Էներգետիկ անվտանգության ապահովման տեսանկյունից խիստ կարևորվում է էներգիայի այլընտրանքային և վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների ուսումնասիրությունները: Հողմային, արևային և երկրաջերմային աղբյուրներն ունեն ներուժ, որոնք արդյունավետ օգտագործելու դեպքում կարող են զգալի ավանդ ունենալ Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ անվտանգության ապահովման գործում: Սակայն, ժամանակակից էներգետիկայի հիմնական խնդիրը ոչ թե հանքային ռեսուրսների սահմանափակությունն է, այլ սպառնացող էկոլոգիական մթնոլորտը, ուստի ամենաօրակարգային հարցն այլընտրանքային էներգիայի «կանաչ» աղբյուրների ներգրավումն է:

Բանալի բաներ. Էներգետիկ ոլորտի խնդիրներ, վերականգնվող էներգետիկա, այլընտրանքային էներգետիկա, հողմակայան:

ВАГЕ МАРТИРОСЯН

*соискатель факультета экономики и менеджмента
Ереванского государственного университета*

**ЗАДАЧИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СЕКТОРА РА И ИСТОЧНИКИ
АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГИИ**

С точки зрения обеспечения энергетической безопасности особо важное значение имеет изучение источников альтернативной и возобновляемой энергии. Ветровые, солнечные и геотермальные источники имеют такой потенциал, которые, при эффективном использовании, могут внести значительный вклад в обеспечение энергетической безопасности Республики Армения. Однако, главной проблемой современной энергетики является не ограниченность минеральных ресурсов, а угроза экологической среды, поэтому наиболее актуальным вопросом является привлечение «зеленых» источников альтернативной энергии.

Ключевые слова: задачи энергетического сектора, возобновляемая

¹ Հողվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.դ., պրոֆ. Վ. Բոստանջյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.թ., դոցենտ Հ. Ղազարյանը:**

энергетика, альтернативная энергетика, ветровая электростанция .

VAHE MARTIROSYAN

Ph.D. Applicant, Faculty of Economics and Management of the Yerevan State University

PROBLEMS OF RA ENERGY SECTOR AND ALTERNATIVE ENERGY SOURCES

In the context of safety of energy supply, studies on alternative and renewable energy sources are of utmost importance. Sources of wind, solar and geothermal energy have great potential, and in case of their effective utilization, they may have their considerable contribution in the safety of the RA energy supply. However, the main problem of modern energy sector is not the limitation of the mineral resources, but rather the threatening ecological environment. Therefore, the most relevant issue is the utilization of “green” sources of alternative energy.

Key words: problems of energy sector, renewable energy, alternative energy, windfarm.

**ՄԵԿ ԵՆՉԻ ՀԱՇՎՈՎ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ¹**

Հոդվածում հատուկ ուշադրություն է դարձվում առողջապահության ոլորտում մեկ շնչի հաշվով ֆինանսավորման սկզբունքի հիման վրա բժշկական հաստատությունների ֆինանսական կայունության բարձրացմանն ուղղված գործողություններին, ինչպես նաև հստակորեն տարանջատվում է իրական մեկ շնչի սկզբունքով ֆինանսավորման և առանց այդ սկզբունքի ֆինանսավորման տարբերությունները: Ընդգծվում է առողջապահության ոլորտի ֆինանսավորման այս մեթոդի դրական և բացասական կողմերը, որոնք վերաբերում են բժշկական հաստատությունների աշխատողների թվաքանակի խնդիրներին, բժշկական օգնության տրամադրման չափորոշիչներին:

Բանալի բառեր. առողջապահություն, ամբուլատոր-պոլիկլինիկական հաստատություններ, մեկի շնչի հաշվով ֆինանսավորում, ռեսուրս-ծախսեր-արդյունք:

КАРИНЕ АДЖЯН

соискатель Академии государственного управления РА

**ПРОБЛЕМЫ ПОДУШЕВОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В СФЕРЕ
ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РА**

В статье особое внимание уделяется действиям в сфере здравоохранения на основе принципа подушевого финансирования, направленным на повышение финансовой стабильности медицинских учреждений, а также проводится четкое различие между принципом реального подушевого финансирования и финансированием без этого принципа. Подчёркиваются положительные и отрицательные стороны этого метода финансирования сферы здравоохранения, которые относятся к проблемам числа работников медицинских учреждений, критериям предоставления медицинской помощи.

Ключевые слова: здравоохранение, амбулаторно-поликлинические уч-

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **ս.գ.դ., պրոֆ. Դ. Հախվերդյանը**, գրախոսել՝ **ս.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրդյանը**:

реждения, подушевое финансирование, ресурс-затраты-результат.

KARINE HAJYAN

Ph.D. Applicant, Public Administration Academy of the RA

***THE PROBLEMS OF PER CAPITA FINANCING IN THE HELTHCARE
SYSTEM OF THE RA***

The article discusses the high importance of the efforts to the increasement of the sustainability of medical institutions based on the principle of per capita financing in the healthcare sector, as well as the distinction between the actual per capita financing principle and financing without this principle. It emphasizes the positive and negative aspects of healthcare financing system, which relates to the number of medical staff and the standards for providing medical care.

Key words: healthcare, ambulatory-polyclinic institutions, per capita financing, resource-expense-result.

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԻԳԻԹՅԱՆ

ՀՊՏՀ ֆինանսների ամբիոնի ասպիրանտ

ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՈւՂՂԱԿԻ ՆԵՐՊՐՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՈՐՏՆԵՐԻ ԿԱՊԸ ԵՎ ԴՐԱ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ ՀՀ-ՈՒՄ ¹

Հոդվածում տնտեսաչափական գործիքակազմի կիրառման միջոցով գնահատվել և վերլուծվել է ներդրումային միջավայրի և տնտեսության հիմնական ոլորտների կոռելյացիոն կապը, ինչպես նաև հիմնավորվել է ՀՀ տնտեսության բազմազանեցման (դիվերսիֆիկացման) անհրաժեշտությունը՝ որպես բարենպաստ ներդրումային միջավայրի ձևավորման գործոն:

Բանալի բառեր. օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներ, ռեգրեսիոն հավասարում, բազմագործոն գծային ռեգրեսիա, դետերմինացիայի գործակից:

ХАЧАТУР ИГИТЯН

*аспирант кафедры финансов Армянского
государственного экономического университета*

СВЯЗЬ МЕЖДУ ПРЯМЫМИ ИНОСТРАННЫМИ ИНВЕСТИЦИЯМИ И ОСНОВНЫМИ СФЕРАМИ ЭКОНОМИКИ И ЕЕ ОЦЕНКА В РА

В статье оценивается и анализируется корреляционная зависимость между инвестиционной средой и ключевыми секторами экономики с использованием эконометрических инструментов, а также обосновывается необходимость диверсификации экономики Армении как фактора формирования благоприятной инвестиционной среды.

Ключевые слова: прямые иностранные инвестиции, регрессионные уравнения, многопрофакторная линейная регрессия, коэффициент детерминации.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.թ., դոցենտ Զ. Բաղդասարյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Սալնազարյանը:**

KHACHATUR IGITYAN

Ph.D. Student, Armenian State University of Economics

***THE RELATIONSHIP BETWEEN FOREIGN DIRECT INVESTMENTS
AND THE MAIN ECONOMIC SPHERES AND ITS ASSESSMENT IN RA***

The article assessed and analyzed the correlation between the investment environment and key sectors of the economy through the use of econometric tools, as well as the necessity of diversification of Armenia's economy as a factor of forming a favorable investment environment.

Key words: foreign direct investments, regression equations, multiprocess Linear Regression, determination coefficient.

**ՄՊԻՐՏԱՅԻՆ ԽՄԻՉՔՆԵՐԻ ՆԵՐՄՈՒԾՄԱՆ ԵՎ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՄՐՅԱԿՑԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ ¹**

Ընդհանուր առմամբ, ալկոհոլային խմիչքը ներառում է երեք հատվածներ, ինչպիսիք են գինի, գարեջուր և ավելի թունդ ոգելից խմիչքները՝ կոնյակը, օղին, վիսկին և այլն: Հաշվի առնելով այն, որ Հայաստանը հանդիսանում է ոչ միայն ալկոհոլային խմիչքներ արտադրող և արտահանող, այլև ներմուծող ու սպառող երկիր, անհրաժեշտ է ուսումնասիրել այն մրցակցային միջավայրը, որը ձևավորվում է համաշխարհային շուկայում: Ավելին, համաշխարհային շուկայում տեղի ունեցող զարգացումները և առանցքային միտումներն իրենց անմիջական ազդեցությունն են թողնում Հայաստանի Հանրապետությունում արդյունավետ մրցակցային միջավայրի ձևավորման վրա:

Բանալի բաներ. սպիրտային խմիչքներ, մրցակցային միջավայր, լիցենզավորում, տեղական արտադրություն:

АРТАК ШАБОЯН
кандидат экономических наук
АРМАН МАНАСЕРЯН
кандидат экономических наук

**КОНКУРЕНТНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИМПОРТА И ПРОИЗВОДСТВА
АЛКОГОЛЯ**

В общем, алкогольные напитки включают в себя три сегмента, такие как вино, пиво и более крепкие алкогольные напитки - коньяк, водка, виски и так далее. Принимая во внимание тот факт, что Армения является не только производителем и экспортером алкогольных напитков, но и страной-импортером и потребителем, необходимо изучить конкурентную среду, создаваемую на мировом рынке. Более того, события и ключевые тенденции на мировом рынке оказывают непосредственное влияние на формирование эффективной конкурентной среды в Республике Армения.

¹ Հոդվածը գրախոսել է **տ.գ.թ. Հ. Օրդյանը:**

Ключевые слова: алкогольные напитки, конкурентная среда, лицензирование, местное производство.

ARTAK SHABOYAN

Ph.D. in Economics

ARMAN MANASERYAN

Ph.D. in Economics

***COMPETITIVE ISSUES OF IMPORTS AND PRODUCTION OF
ALCOHOL***

In general, alcoholic beverages include three segments, such as wine, beer and crunchy alcoholic drinks, such as cognac, vodka, whiskey, etc. In fact, Armenia is either a manufacturer or exporter of alcoholic drinks, therefore - an investor and a consumer, are not able to find a competitive environment in the market. Moreover, the events and key trends in the world are reflected in the unprecedented globalization of the effective competitive tenders in the Republic of Armenia.

Key words: alcoholic beverages, competitive cropping, licensing, on-site production.

ԱՆՈՒՇ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող, ասպիրանտ

ՀՀ ԲԱՆԿԵՐԻ ԱԿՏԻՎՆԵՐԻ ԿԱԶՄՆ ՈՒ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ¹

Բանկային գործունեության ռիսկայնության մակարդակի վրա ազդող հիմնական գործոններից է բանկային ակտիվների կառուցվածքը, ուստի ակտիվների օպտիմալ կառուցվածքի ապահովումը բանկերի կարևորագույն խնդիրներից մեկն է: Հնդվածում ներկայացվում են ՀՀ բանկերի ընդհանուր ակտիվների կազմը և կառուցվածքն ըստ ակտիվների առանձին խմբերի, ինչպես նաև վարկային ներդրումներն ըստ տնտեսության առանձին ճյուղերի, ընդգծվում են կառուցվածքում առկա թերությունները:

Բանայի բաներ. բանկ, ակտիվներ, ակտիվների կառուցվածք, ռիսկի կառավարում, վարկ, վարկային ներդրումներ:

АНУШ САРГСЯН

*младший научный сотрудник, аспирант
Института экономики им. М.Котаняна НАН РА*

СОСТАВ И СТРУКТУРА БАНКОВСКИХ АКТИВОВ РА

Структура банковских активов является одним из основных факторов, влияющих на уровень риска банковской деятельности, поэтому обеспечение оптимальной структуры активов является одной из важнейших задач банков. В статье представлены состав и структура общих активов банков РА по отдельным группам активов, а также кредитные вложения по отдельным отраслям экономики, подчеркиваются недостатки структуры активов

Ключевые слова: банк, активы, структура активов, управление риском, кредит, кредитные вложения.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անցամ, տ.գ.դ., պրոֆ. Վ. Հարությունյանը, գրախոսել՝ տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Բայադյանը:

ANUSH SARGSYAN

Research Assistant, Ph.D. Student,

Institute of Economics after M.Kotanyan (NAS RA)

BANK ASSETS STRUCTURE AND COMPOSITION

The structure of bank assets is one of the key factors affecting the level of risks at banks; therefore the main task of the bank is to ensure the optimal asset structure. The article presents composition and structure of Armenian banks assets by groups, as well as lending by industries, weaknesses of the asset structure are emphasized.

Key words: bank, assets, asset structure, risk management, loan, credit investments.

**ԲԱՆԿԵՐԻ ԵՎ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՅՄԱՆ Ու
ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈՐՁԸ ¹**

Բանկային ծառայությունների զարգացման հիմքերն անհրաժեշտ է փնտրել միջազգային փորձի ուսումնասիրության և միջազգային բանկային ծառայությունների համակարգին ինտեգրման մեջ: Հոդվածում ուսումնասիրվել է բանկերի առաջացման և բանկային ծառայությունների զարգացման պատմությունը: Ներկայացվել են ժամանակակից առևտրային բանկերի կողմից մատուցվող նորագույն ծառայություններն ու դրանց զարգացման միտումները:

Բանալի բառեր. բանկային գործ, բանկային ծառայություններ, առևտրային բանկեր, վարկեր, բանկային քարտեր, մոբայլբանկինգ:

ТАТЕВИК ШАГИНЯН

младший научный сотрудник Института экономики им. М.Котаняна НАН РА

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И РАЗВИТИЯ
БАНКОВ И БАНКОВСКИХ УСЛУГ**

Фундамент для развития банковских услуг необходимо искать в изучении международного опыта и интеграции в международную систему банковских услуг. В статье изучена история возникновения банков и развития банковских услуг. Представлены новейшие услуги, предоставляемые современными коммерческими банками, и тенденции их развития.

Ключевые слова: банковское дело, банковские услуги, коммерческие банки, кредиты, банковские карты, мобильный банкинг.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անցամ, տ.գ.դ., պրոֆ. Վ. Հարությունյանը, գրախոսել՝ տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Բայադյանը:

TATEVIK SHAHINYAN

Research assistant,, Institute of Economics after M.Kotanyan (NAS RA)

***INTERNATIONAL EXPERIENCE OF THE EMERGENCE AND
DEVELOPMENT OF BANKS AND BANKING SERVICES***

The basis for the development of banking services should be sought in studies of international practice and integration into the international banking system. The article examines the history of the emergence of banks and the development of banking services. Were presented the new banking services offered by modern commercial banks and their development trends.

Key words: banking, banking services, commercial banks, credits, bank cards, mobile banking.

**ԱԳՐՈՐԻԶՆԵՍԻ ԱՌԱՆՅՔԱՅԻՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐԻ ՔՆՆԱԿԱՆ
ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ ¹**

Ժամանակակից պայմաններում ագրոբիզնեսի զարգացումը դիտարկվում է որպես տնտեսական ակտիվության բարձրացման վճռորոշ գործոն, որի հիմնական նպատակը ոչ միայն սահմանափակ պաշարներով առավելագույն շահույթ ստանալն է, այլ նաև սեփական պահանջ-մունքների բավարարումը: Դա է այն հիմնական պատճառներից մեկը, որը վերջին տարիներին զարգացած երկրներում առավել մեծ տեղ է հատկացվում ագրոբիզնեսի տնտեսագիտական բովանդակության բացահայտմանն ուղղված հետազոտություններին:

Սույն հոդվածը նվիրված է ագրոբիզնեսի էության հետազոտությանը: Ագրոբիզնեսի հիմնական բնութագրիչների քննական վերլուծության հիման վրա տրվել է այդ հասկացության առավել ընդգրկուն սահմանում:

Բանալի բառեր. ագրոբիզնես, ագրարային հարաբերություններ, սահմանափակ պաշարներ, տնտեսական ռիսկ, գյուղատնտեսություն:

ГРАНУШ БАГДАСАРЯН

*соискатель кафедры организации и управления агробизнесом
Национального аграрного университета Армении*

**КРИТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ ХАРАКТЕРИСТИК
АГРОБИЗНЕСА**

Развитие агробизнеса можно рассматривать как обеспечение условий для активизации экономической деятельности населения, главной целью которой является получение не только максимальной прибыли при использовании имеющихся ограниченных ресурсов (за счет постоянного внедрения инноваций, перехода к интенсивным методам), но и максимального удовлетворения своих потребностей. Данная статья посвящена изучению экономической сущности агробизнеса. В статье выявлены основные характеристики агробизнеса, на основе которых дана новая трактовка этой категории.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **ս.գ.թ., դոցենտ Հ. Ղազարյանը**, գրախոսել՝ **ս.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրդյանը**:

Ключевые слова: агробизнес, аграрные отношения, ограниченные ресурсы, экономический риск, сельское хозяйство.

HRANUSH BAGHDASARYAN

*Ph.D. Applicant, Armenian National Agrarian University,
Chair of Agribusiness Organization and Management*

***CRITICAL ANALYSIS OF THE MAIN CHARACTERISTICS OF
AGRIBUSINESS***

Agribusiness development can be viewed as providing conditions for increased economic activity of the population, the main purpose of which is not only to obtain maximum profit by using the available limited resources, but also to maximize the satisfaction of needs. This article is devoted to the study of the economic essence of agribusiness. The article reveals the main characteristics of agribusiness, on the basis of which a new interpretation of this category is given.

Key words: agribusiness, agrarian relations, limited resources, economic risk, agriculture.

Բ Ա Ճ Ի Ն 2
Կ Ա Ռ Ա Վ Ա Ր Մ Ա Ն Հ Ի Մ Ն Ա Խ Ն Դ Ի Ր Ն Ե Ր

Ա Ր Մ Ե Ն Ու Հ Ի Օ Ր Դ Յ Ա Ն

Հ Պ Տ Շ կ առ ա վ ա ր մ ա ն ա մ ք ի ղ ն ի դ ր ց ե ն տ, տ ն տ ե ս ա գ հ տ ու թ յ ա ն թ ե կ ն ա ծ ու

Լ Ի Լ Ի Թ Խ Ա Չ Ա Տ Ր Յ Ա Ն

Հ Պ Տ Շ մ ի ջ ա զ զ ա յ ի ն տ ն տ ե ս ա կ ա ն հ ա ր ա ք ե ր ու թ յ ու ն ն եր ի ա մ ք ի ղ ն ի ա ս ի ս տ ե ն տ, տ ն տ ե ս ա գ հ տ ու թ յ ա ն թ ե կ ն ա ծ ու

**Ա Ջ Ա Տ Տ Ն Տ Ե Մ Ա Կ Ա Ն Գ Ո Տ Ի Ն Ե Ր Ի Ձ Ե Վ Ա Վ Ո Ր Մ Ա Ն Ե Վ Զ Ա Ր Գ Ա Ց Մ Ա Ն
Խ Ն Դ Ի Ր Ն Ե Ր Ը Հ Հ - Ու Մ ¹**

Զարգացող երկրներում ազատ տնտեսական գոտիները (ԱՏԳ), փոխակերպվելով նորագույն տեխնոլոգիաների զարգացման կենտրոնների, նպաստում են գիտական նորարարությունների ներդրմանն ազգային տնտեսության մեջ, ինչը չափազանց կարևոր է Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության զարգացման համար:

Հոդվածում ուսումնասիրվում են ԱՏԳ-ների հիմնական հատկանիշները, ձևավորման նպատակը և մոտեցումները, ԱՏԳ-ների ստեղծմամբ լուծվող խնդիրները, ԱՏԳ-ներում գործող արտոնությունները, ԱՏԳ-ների դասակարգումը՝ ըստ տնտեսավարման մասնագիտացման: Ներկայացվում են ՀՀ-ում գործող ԱՏԳ-ները և դրանց զարգացման հեռանկարները:

Բանալի բառեր. ազատ տնտեսական գոտի, գործառության մոտեցում, տարածքային մոտեցում, արտոնություններ, խթաններ, դասակարգում:

¹ Հոդվածը գրախոսել է **տ.գ.թ. Մ. Հայրիյանը:**

АРМЕНИИ ОРДЯН

доцент кафедры управления Армянского государственного экономического университета, кандидат экономических наук

ЛИЛИТ ХАЧАТРЯН

ассистент кафедры международных экономических отношений Армянского государственного экономического университета, кандидат экономических наук

***ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ СВОБОДНЫХ
ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В РА***

В развивающихся странах свободные экономические зоны (СЭЗ), превращаясь в центры развития новейших технологий, содействуют внедрению научных открытий в национальные экономики, что очень важно для развития экономики Республики Армения.

В статье изучены основные черты СЭЗ, цель и подходы к их формированию, задачи, которые решаются формированием СЭЗ, действующие льготы, классификация СЭЗ по специализации хозяйствования: Представлены действующие в РА свободные экономические зоны и перспективы их дальнейшего развития.

Ключевые слова: свободная экономическая зона, функциональный подход, территориальный подход, льготы, стимулы, классификация.

ARMENUHI ORDYAN

*Associate Professor, Chair of Management of the Armenian State University of
Economics, Ph.D. in Economics*

LILIT KHACHATRYAN

*Assistant of the Lecturer, Chair of International Economic Relations of the Armenian
State University of Economics, Ph.D. in Economics*

***CHALLENGES OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF FREE
ECONOMIC ZONES IN RA***

In developing countries, free economic zones (FEZ), are becoming centers for the development of new technologies. Hence, they contribute to the introduction of scientific discoveries in national economies, which plays an important role in the development of the economy of the Republic of Armenia.

In the article, the main features of the FEZ, the purpose and approaches to their shaping, the problems that are solved with the formation of FEZ, the current benefits, the classification of FEZ by specialization of management are discussed. The free economic zones operating in the Republic of Armenia and the prospects for their further development are presented.

Key words: free economic zones, functional approach, territorial approach, benefits, incentives, classification.

ՆԱԲԻՆԵ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ

*Եվրոպական համալսարանի տնտեսագիտության և կառավարման
ամբիոնի վարիչ, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ*

ՄՈՏԻՎԱՑԻԱՅԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈՂՁԸ ¹

Հոդվածում ներկայացվել է մոտիվացիայի կիրառման միջազգային փորձը: Քննարկվել է մոտիվացիայի ճապոնական մոդելի բնորոշ գծերը, առանձնահատկությունները: Իրականացվել է մոտիվացիայի ամերիկյան և ճապոնական մոդելների համեմատական վերլուծություն: Բացահայտվել են եվրոպական երկրներում արդյունավետ ազդեցություն ունեցող մոտիվացիոն գործոնները: Գնահատվել է մոտիվացիայի ոչ նյութական գործոնների դերը կազմակերպության զարգացման գործում:

Բանալի բաներ. մոտիվացիա, մոտիվացիայի ճապոնական մոդել, մոտիվացիայի ամերիկյան մոդել, մոտիվացիայի եվրոպական գործոններ, նյութական և ոչ նյութական խթանում:

НАРИНЕ КИРАКОСЯН

*зав. кафедрой экономики и менеджмента Европейского университета,
кандидат экономических наук, доцент*

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ МОТИВАЦИИ

В статье представлен международный опыт применения мотивации. Обсуждены характерные черты и особенности японской модели мотивации. Проведен сравнительный анализ моделей мотивации США и Японии. Выявлены факторы мотивации, которые оказывают эффективное влияние в европейских странах. Оценена роль нематериальных факторов мотивации в развитии организации.

Ключевые слова: мотивация, японская модель мотивации, американская модель мотивации, европейские факторы мотивации, материальное и нематериальное стимулирование.

¹ Հոդվածը գրախոսել է՝ **տ.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրդյանը:**

NARINE KIRAKOSYAN

*Head of the Chair if Economics and Management, European University,
Ph.D in Economics, Associate Professor*

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF APPLICATION OF MOTIVATION

The article presents the international experience of motivation application. The characteristics of the Japanese model of motivation have been discussed. A comparative analysis of the US and Japanese motivation models has been implemented. Motivation factors which are effective in European countries have been revealed. The role of non-financial factors of motivation in the development of the organization has been assessed .

Key words: motivation, Japanese model of motivation, American model of motivation, European factors of motivation, financial and non-financial rewards.

ԱՐՏԱԿ ՇԱԲՈՅԱՆ

տնտեսագիտության թեկնածու

ԱՐՄԱՆ ՄԱՆԱՍԵՐՅԱՆ

տնտեսագիտության թեկնածու

ՊԵՏԱԿԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏՆՏԵՍԱՎԱՐՈՂ ՍՈՒԲՅԵԿՏՆԵՐԻՆ ԵՎ ԴՐԱ ՆԿԱՏՄԱՍԲ ՎԵՐԱՀՄԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ ¹

Հոդվածում քնարկվել են պետական օժանդակության նկատմամբ մրցակցության պաշտպանության պետական մարմինների կողմից վերահսկողության իրականացման հիմնահարցերը: Ներկայացվել է պետական աջակցության էությունը և դրա ազդեցությունը մրցակցային միջավայրի վրա: Վերլուծության է ենթարկվել պետական աջակցության նկատմամբ մրցակցության պաշտպանության պետական մարմինների կողմից վերահսկողության իրականացման միջազգային փորձը: Բացահայտվել են Հայաստանի Հանրապետությունում այդ ուղղությամբ առկա հիմնախնդիրները և ներկայացվել են դրանց լուծման ուղիները:

Բանալի բառեր. տնտեսական մրցակցություն, պետական աջակցություն, մրցակցային միջավայր, ազատ մրցակցություն:

АРТАК ШАБОЯН

кандидат экономических наук

АРМАН МАНАСЕРЯН

кандидат экономических наук

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ И ОСНОВНЫЕ ВОПРОСЫ ПО ОСУЩЕСТВЛЕНИЮ КОНТРОЛЯ НАД НЕЙ

В статье обсуждены основные вопросы по осуществлению контроля относительно государственного содействия государственными органами по защите конкуренции. Представлена сущность государственной поддержки и ее влияние на конкурентную среду. Проанализирован международный опыт осуществления контроля над государственной поддержкой со стороны государственных органов по защите конкуренции. Выявлены насущные проблемы по данному направлению в Республике Армения и представлены пути их решения.

¹ Հոդվածը գրախոսել է **տ.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրդյանը:**

Ключевые слова: экономическая конкуренция, государственное содействие, конкурентная среда, свободная конкуренция.

ARTAK SHABOYAN

Ph.D. in Economics

ARMAN MANASERYAN

Ph.D. in Economics

STATE SUPPORT TO ECONOMIC AGENTS AND THE MAIN ISSUES ON IMPLEMENTATION OF CONTROL OVER IT

The article discusses the main issues of control over the state support of state bodies for the protection of competition. The essence of state support and its influence on the competitive environment is presented. The international experience of exercising control over state support by state bodies for the protection of competition has been analyzed. The pressing problems in this direction in the Republic of Armenia are revealed and the ways of their solution are presented.

Key words: economic competition, state support, competitive environment, free competition.

Գործիսի պետական համալսարանի ասիստենտ, տնտեսագիտության թեկնածու

**ՓՈՔԸ ԵՎ ՄԻՋԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ
ԱԶՄԿՅՈՂ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐ¹**

Հոդվածում ուսումնասիրվել է ՀՀ-ում գործող գերփոքր, փոքր և միջին կազմակերպությունների զարգացման ֆինանսական համակարգը, բացահայտվել է մի շարք թերություններ, որոնք բարելավման կարիք ունեն: Դեռևս ցածր մակարդակի վրա է գտնվում ֆինանսական ռեսուրսների ներդրման հատույցի հաշվետվողականությունը՝ ինչպես հանրային, այնպես էլ մասնավոր աղբյուրներով ՓՄՁ ոլորտի ֆինանսավորման ոլորտում: Հանրային ֆինանսների դերակատարումը ՀՀ ՓՄՁ ոլորտի զարգացման ֆինանսավորման համակարգում զգալի է: ՓՄՁ ոլորտին, բարձր տոկոսադրույքներով փոխառությունների տրամադրումը, մեր կարծիքով, իր հասանելիությամբ հանդերձ, դեռևս արդյունավետ չի համարվում և որոշ առումներով անգամ ռիսկային է փոքր և միջին գործարարության զարգացման գործընթացում:

Բանալի բաներ. ՓՄՁ, ֆինանսական համակարգ, հանրային ֆինանսներ, անձնական խնայողություններ, մասնավոր ֆինանսներ:

ШАГАНЕ БАГДАСАРЯН

*ассистент Горисского государственного университета,
кандидат экономических наук*

**ЗАДАЧИ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ, СОДЕЙСТВУЮЩЕЙ
РАЗВИТИЮ МАЛЫХ И СРЕДНИХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

В статье рассмотрена действующая в Армении финансовая система развития сверхмалых, малых и средних предприятий, выявлен ряд недостатков, которые должны быть устранены. Пока по-прежнему низок уровень отчетности об отдаче от внедрения финансовых ресурсов в сфере финансирования МСП как из государственных, так и из частных источников. Существенна роль общественных финансов в системе финансирования развития сферы МСП РА. Предоставление МСП займов под большие проценты, несмотря на его доступность, на наш взгляд, пока еще нельзя считать эффективным, и в некотором смысле оно даже

¹ Հոդվածը գրախոսել է **ս.գ.թ. Հ. Օրդյանը:**

рискованно в процессе развития малого и среднего бизнеса.

Ключевые слова: МСП, финансовая система, общественные финансы, личные сбережения, частные финансы.

SHAGANE BAGHDASARYAN

Assistant, Goris State University, Ph.D. in Economics

***THE OBJECTIVES OF THE FINANCIAL SYSTEM CONTRIBUTING TO
THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES***

The article deals with the financial system of the development of Microsmall, Small and Medium Enterprises operating in Armenia, and a number of defects which should be eliminated have been exposed. The reporting on compensation from the introduction of the financial resources in the sphere of SME financing both from the state and private sources is still at a low level. The role of public finances in the system of financing of development of the sphere of SMEs is essential in Armenia. In the process of the development of Small and Medium Enterprises the provision of loans to SME at a large percentage, in our opinion, cannot be considered as effective yet and, in some sense, even risky, though they are accessible.

Key words: SME, financial system, public finances, personal savings, private finances.

**ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՐ
ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԵՒՅՑ
ՄՈՂԵԼՆԵՐԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ¹**

Ազգային մշակույթի յուրահատկությունները գործարարության բնագավառում հստակորեն ազդում են գործարար մշակույթի վրա: Մշակույթների միջև տարբերություններն ու նմանությունները բնորոշում են դրանց փոխներգործունեության արդյունքները և անդրադառնում են գործունեության արդյունավետության վրա:

Հոդվածում անդրադարձվել է կազմակերպություններում ազգային գործարար մշակույթի ուսումնասիրության ժամանակակից մոդելներին և փորձել է համեմատական վերլուծություն իրականացնել՝ ներկայացնելով յուրաքանչյուր մոդելի առավելությունները և թերությունները, ինչպես նաև նմանությունները:

Բանալի բառեր. ազգային գործարար մշակույթ, իշխանության հեռավորություն, անորոշությունից խուսափում, տղամարդկային կամ կանացի հատկանիշների գերաշկոյուն, երկարաժկետ կամ կարճաժամկետ կողմնորոշում:

АНИ СААКЯН

преподаватель Ширакского государственного университета имени М. Налбандяна

**ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННЫХ МОДЕЛЕЙ ИЗУЧЕНИЯ
НАЦИОНАЛЬНЫХ БИЗНЕС-КУЛЬТУР В ОРГАНИЗАЦИЯХ**

Особенности национальной культуры в сфере бизнеса явно влияют на бизнес-культуру. Различие и сходство между культурами характеризуют результаты их взаимодействия и отражаются на эффективности деятельности.

В статье представлены современные модели изучения национальной бизнес-культуры в организациях, сделана попытка проведения сравнительного анализа посредством выявления преимуществ и недостатков каждой модели, а также сходства между ними.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.դ., պրոֆ. Ս. Ղանթարջյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.թ. Մ. Հայրիյանը**:

Ключевые слова: национальная бизнес-культура, дистанция власти, избегание неопределенности, мужественность или женственность, долгосрочная или краткосрочная ориентация.

ANI SAHAKYAN

Lecturer, Shirak State University named after M. Nalbandyan

***FEATURES OF MODERN MODELS OF NATIONAL BUSINESS CULTURE
IN ORGANIZATIONS***

The peculiarities of national culture in the business sphere clearly affect business culture. Differences and similarities between cultures reflect the results of their interactions and address the effectiveness of their activities.

The article touched upon modern business models of national business culture in organizations and tried to make a comparative analysis of the advantages and disadvantages of each model, as well as the similarities.

Key words: intercultural management, the national business culture, power distance, uncertainty avoidance, masculinity or femininity, long-term or short-term orientation.

**ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՊԱԿԵՆՏՐՈՆԱՅՈՒՄՆ
ԱՐՏԱՄԱՀՄԱՆՅԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ¹**

Հոդվածում ներկայացված է ապակենտրոնացման միջազգային փորձը՝ մասնավորապես, Ճապոնիայի, Ֆրանսիայի, Գերմանիայի, Իտալիայի, Մեծ Բրիտանիայի ապակենտրոնացման բարեփոխումները: Ուսումնասիրվել է Իտալիայի ապակենտրոնացման գործընթացը՝ որպես այն առաջինն իրականացնող երկիր: Վերլուծվել է Ֆրանսիայի և Գերմանիայի ապակենտրոնացման գործընթացները, քանի որ ՀՀ կառավարման համակարգի ինստիտուցիոնալ հիմքերը դրվել է այս երկրների փորձի հիման վրա: Բացահայտվել են Ճապոնիայի ապակենտրոնացման համակարգի առանձնահատկությունները: Եզրահանգումներ են արվել ուսումնասիրված երկրների փորձի տեղայնացման վերաբերյալ:

Բանալի բաներ. ապակենտրոնացում, կենտրոնացում, տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, պետական կառավարում, պետական իշխանություն, տեղական իշխանություն:

РАФАЭЛЬ МАНУКЯН

соискатель Европейского университета

**ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ В
ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ**

В статье представлен международный опыт децентрализации, в частности, реформы децентрализации в Японии, Франции, Германии, Италии и Великобритании. Изучен процесс децентрализации в Италии, как страны, которая впервые реализовала этот процесс. Проанализированы процессы децентрализации во Франции и Германии, поскольку институциональные основы системы управления Армении были основаны на опыте этих стран. Выявлены особенности японской системы децентрализации. Сделаны выводы о возможностях внедрения опыта изученных стран.

Ключевые слова: децентрализация, централизация, органы местного

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.թ., դոցենտ Ն. Կիրակոսյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրդյանը:**

самоуправления, государственное управление, государственная власть, местная власть.

RAFAYEL MANUKYAN

Ph.D. Applicant, European university

***DECENTRALIZATION OF GOVERNMENT ADMINISTRATION IN
FOREIGN COUNTRIES***

The article describes the international experience of decentralization, in particular, the decentralization reforms in Japan, France, Germany, Italy, and the UK. Italy's decentralization process has been studied as a country that is the first to implement this process. The decentralization processes of France and Germany were analyzed since institutional foundations of the Armenian government system were based on the experience of these countries. The features of the Japanese decentralization system have been revealed. Conclusions on the localization of the experience of the studied countries have been made.

Key words: decentralization, centralization, local government, state management, state power, local authority.

**ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ
ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐ ¹**

Ժամանակակից պետության տնտեսական քաղաքականության անբաժանելի մասն է կազմում պետական գույքի կառավարումը, իսկ կառավարման գործառույթներն իրականացնելիս պետությունը հանդես է գալիս երկակի՝ գույքի սեփականատետիրոջ և միաժամանակ կառավարչի դերում: Յուրաքանչյուր երկիր ընտրում է պետական գույքի կառավարման այն մոդելը, որն ամենաընդունելին է՝ ելնելով պետական սեփականության չափերից, կազմից և կառուցվածքից: Քննարկելով պետական գույքի կառավարման երեք հիմնական մոդելները՝ ապակենտրոնացված (կամ ոլորտային), երկաստիճան և կենտրոնացված, հեղինակը ներկայացնում է ՀՀ-ում այս ոլորտում վարվող քաղաքականությունը և առաջարկվում Հայաստանի համար նախընտրելի ինստիտուցիոնալ միջավայրն ու բարեփոխումները:

Բանալի բառեր. պետական գույք, կառավարման մոդելներ, կառավարման սկզբունքներ, ապակենտրոնացված մոդել, կենտրոնացված մոդել, բարեփոխումներ:

АНИ ДОХОЯН

соискатель Института экономики им. М.Котаняна НАН РА

**ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ
ГОСУДАРСТВЕННЫМ ИМУЩЕСТВОМ**

Неотъемлемой частью экономической политики современного государства является управление государственной собственностью, где в сфере управления государство функционирует как в качестве собственника, так и управляющего (менеджера). Каждая страна выбирает такую модель управления государственным имуществом, которая является для нее наиболее приемлемой, исходя из размера, состава и структуры государственной собственности. Обсуждая три основные модели управ-

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Մարկոսյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրդյանը**:

ления государственным имуществом - децентрализованную (или отраслевую), двухступенчатую и централизованную, автором представлена проводимая в Армении политика в данной сфере и предложены институциональная среда и реформы, наиболее приемлемые для Армении.

Ключевые слова: государственное имущество, модели управления, принципы управления, децентрализованная модель, централизованная модель, реформы.

ANI DOKHOYAN

Ph.D. Applicant, Institute of Economics after M.Kotanyan (NAS RA)

INSTITUTIONAL APPROACHES TO STATE PROPERTY MANAGEMENT

The management of the state property is an extremely important part of the economic policy of the modern state is, where the state functions both as an owner and as a manager (manager) of the property. Each country chooses specific model of a state property management, which is the most acceptable for the size, composition and structure of the state property. Discussing the three main models of a state property management - decentralized (or sectorial), two-tiered and centralized, the author analyzes the policy in Armenia and presents recommendations for improving the institutional environment and urgent reforms in the sphere of the state property management.

Key words: state property, management models, management principles, decentralized model, centralized model, reforms.

ՎԱՐՍԵՆԻԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետի ասպիրանտ

ԱՆՎՃԱՐՈՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԵՎ ՕՐԵՆՄԴՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵԼԱԿՈՒՄՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐ ¹

Երկրի տնտեսության ֆինանսական կայունության ապահովման գործառույթներից են կազմակերպությունների սնանկացման կարգավորումն ու կառավարումը: «Մնանկության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծում կատարված լրացումները նոր մոտեցումներ են պարունակում ներկայիս տնտեսական անկատարությունները շտկող տնտեսաիրավակարգավորումների միջոցով հավասարակշռված լուծումներ գտնելու առումով:

Բանալի բառեր. սնանկության գործով կառավարիչ, սանացիա, ֆինանսական կայունություն, կոռուպցիոն ռիսկ:

ВАРСЕНИК САРГСЯН

соискатель факультета экономики и менеджмента

Ереванского государственного университета

ОСНОВНЫЕ ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ И ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫХ МЕТОДОВ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ

Одной из функций обеспечения финансовой стабильности экономики страны является регулирование и управление банкротством организаций. Внесенные поправки и дополнения к законопроекту РА “О банкротстве” содержат новые подходы к поиску сбалансированных решений посредством экономико-правового регулирования, устраняющего нынешние экономические недостатки.

Ключевые слова: менеджер по банкротству, санация, финансовая стабильность, коррупционный риск .

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **ս.գ.դ., պրոֆ. Հ. Սարգսյանը**, գրախոսել՝ **ս.գ.դ., պրոֆ. Վ. Բոստանջյանը**:

VARSENIK SARGSYAN

Ph.D. Applicant, Yerevan State University, Faculty of Economics and Management

***THE INSTITUTIONAL AND LEGISLATIVE IMPROVEMENTS ISSUES OF
INSOLVENCY PREVENTION***

One of the functions of ensuring financial stability of country is regulating and managing bankruptcy of organizations. The amendments made in the RA draft law on “Bankruptcy” contain new approaches in finding balanced solutions through legal adjustments that correct the current economic imbalances

Key words: bankruptcy manager, sanation, financial stability, corruption risk.

**ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐՈՒՄ ¹**

Առևտրային բանկի մրցունակության ապահովման հիմնական գործիքներից մեկը ֆինանսական ռեսուրսների կառավարման արդյունավետ քաղաքականությունն է, որը հաճախ բացակայում է Հայաստանի բանկային համակարգում: Հոդվածում ընդգծվում է ֆինանսական ռեսուրսների կառավարման քաղաքականություն մշակելու անհրաժեշտությունը՝ կառավարման ռազմավարության, կառավարչական որոշումների արդյունքների մշտադիտարկման և վերահսկման կառուցակարգերի ներկայացման, ինչպես նաև բանկային ֆինանսական ռեսուրսների ձևավորման և օգտագործման բնագավառում կառավարչական մարմինների հաշվետվողականության սկզբունքների հիման վրա

Բանայի բաներ. կայուն զարգացում, առևտրային բանկի մրցունակություն, ռեսուրսների կառավարման քաղաքականություն, կառավարչական որոշումներ :

МИКАЕЛ ДЖАВАДЯН

аспирант института экономики имени М. Котаняна, НАН РА

**ПОЛИТИКА ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ
РЕСУРСАМИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ**

Одним из главных инструментов обеспечения конкурентоспособности коммерческого банка является эффективная политика управления финансовыми ресурсами, что зачастую отсутствует в банковской системе Армении. В статье подчеркивается необходимость разработки политики управления финансовыми ресурсами, с представлением стратегии управления, мотивации и механизмов мониторинга результатов управленческих решений, а также принципов отчетности управленческих субъектов в сфере формирования и использования финансовых ресурсов коммерческих банков.

Ключевые слова: устойчивое развитие, конкурентоспособность ком-

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անցամ, տ.գ.դ., պրոֆ. Վ. Հարությունյանը, գրախոսել՝ տ.գ.դ., պրոֆ. Ա. Մախազարյանը:

мерческого банка, политика управления ресурсами, управленческие решения.

MIKAEL JAVADYAN

Ph.D. student, Institute of Economics after M.Kotanyan (NAS RA)

***POLICY OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF THE COMMERCIAL BANK
FINANCIAL RESOURCES***

One of the main tools for ensuring the competitiveness of a commercial bank is an effective policy implementation of managing financial resources, which is often absent in the banking system of Armenia. The article emphasizes the need to develop a policy for managing financial resources, presenting a management strategy, motivation and mechanisms for monitoring the results of management decisions, as well as the principles of accountability of management entities in the field of the formation and the use of banking financial resources

Key words: sustainable development, commercial bank competitiveness, resource management policy, management decisions.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ
ԼԵՐԿԱ ՎԻՃԱԿԸ՝ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԶԲԱՂՎԱԾՈՒԹՅԱՆ
ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՏԵՍԱԼԿՅՈՒՆԻՑ ¹**

Տարիներ շարունակ մեր երկրի կրթական համակարգը կողմնորոշված է եղել ոչ թե դեպի աշխատաշուկան, այլ տեսական և ընդհանուր մասնագիտական կրթությունը, ինչի հետևանքով մեր երկրում կան բավականին կրթված, սակայն մասնագիտական պատրաստվածությամբ և աշխատանքային ունակություններով գործատուի պահանջները չբավարարող աշխատուժի (այդ թվում նաև հաշմանդամների) հսկայական ներուժ:

Ստեղծված իրավիճակն ընդհանուր առմամբ կարելի է գնահատել մասնագիտական ուսուցման ցածր որակ, կրթության ոլորտում հիմնարար, հետազոտական և տեսական ձևի գերակայություն կիրառական և նեղ մասնագիտացման ձևի նկատմամբ:

Առաջարկվում է երիտասարդների և մեծահասակների համար ողջ կյանքի ընթացքում մասնագիտական կրթության և ուսուցման հնարավորությունների ապահովում, որակի երաշխավորում, մասնագիտական կրթությունը կարգավորող օրենսդրության և գործընկերության հզորացում:

Բանալի բառեր. մասնագիտական կրթություն, սոցիալական գործընկերություն, համախառն ներքին արդյունք, աշխատանքային ռեսուրսներ, աշխատաշուկա, լրիվ և արդյունավետ զբաղվածություն:

АРМЕН САРГСЯН
директор ООО “Горцк”

**НЫНЕШНЕЕ СОСТОЯНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В
АРМЕНИИ, С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОЙ ЗАНЯТОСТИ
НАСЕЛЕНИЯ**

В течение многих лет система обучения РА была направлена не на рынок труда, а на теоретическое и общее профессиональное образование, в

¹ Հողվածը տպագրության է երաշխավորել **բ.գ.թ., դոցենտ Վ. Քալաշյանը**, գրատեսել՝ **ս.գ.թ. Մ. Հարիյանը**:

результате чего в нашей стране есть огромный потенциал достаточно образованных трудовых ресурсов (в том числе и людей с ограниченными возможностями), но не удовлетворяющих требованиям работодателей профессиональной подготовленностью и рабочими умениями.

Данную ситуацию, в общем, можно оценить следующим образом – низкое качество профессионального образования, приоритетность фундаментальной, исследовательской и теоретической формы над прикладной и узкой специализацией в сфере образования.

Предлагается: предоставление возможностей для профессионального образования и обучения для молодежи и взрослых в течении всей жизни, гарантия качества, усиление законодательства, регулирующего профессиональное образование, и партнерства.

Ключевые слова: профессиональное образование, социальное партнерство, валовый внутренний продукт, трудовые ресурсы, рынок труда, полная и эффективная занятость.

ARMEN SARGSYAN

Director, "Gortsq" LLC

***THE CURRENT SITUATION OF VOCATIONAL EDUCATION SYSTEM
IN ARMENIA FROM THE PERSPECTIVE OF ENSURING EFFECTIVE
EMPLOYMENT***

For years the educational system of our country has been oriented not on labor market, but on theoretical and general vocational education, which has resulted in huge potencial of labor force (including people with disabilities) who are well-educated, but do not meet the employer's work requirements, skills and professional preparedness.

Generally speaking, the situation can be assessed as follows: low quality of vocational education, supremacy of fundamental, research and theoretical form of education against the form of applied and narrow specialization.

Recommendations: providing vocational education and training opportunities for youngsters and adults throughout their lives, guarantee the quality of provided vocational education, strengthening of the legislation regulating vocational education and partnership (including various forms of vocational training, establishment of a social partnership).

Key words: vocational education, social partnership, gross domestic product, labor force, labor market, full and effective employment.

ԿԱՐԻՆԵ ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ

Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ագրոբիզնեսի կազմակերպման և կառավարման ամբիոնի հայցորդ
ՀԱՅԿ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
անհատ ձեռներեց

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ ՄՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶՈՒՄ ¹

Հոդվածում քննարկվում է գյուղատնտեսության վարման առանձնահատկությունները ՀՀ Սյունիքի մարզում, հարուստ վիճակագրական տվյալների հիման վրա բացահայտվում է մարզի գյուղատնտեսության վիճակը, նրա գրաված դիրքը հանրապետությունում, ցույց է տալիս ոլորտի զարգացմանը խոչընդոտող գործոնները: Հեղինակը հոդվածի շրջանակներում կարողացել է համալիր ձևով ներկայացնել մարզի գյուղատնտեսության ոլորտի կառուցվածքը, օգտվելով հանրապետությունում 2014թ. իրականացված գյուղատնտեսական համատարած հաշվառման հիմնական արդյունքներից, մատնանշել է ոլորտի գերակա ուղղությունները, գյուղատնտեսության զարգացման ուժեղ և թույլ կողմերը, հնարավորություններն ու խոչընդոտները:

Բանալի բաներ. ագրարային ոլորտ, բարեփոխումներ, մշակաբուծություն, անասնաբուծություն, գյուղացիական տնտեսություններ, տոհմասելեկցիա, ենթակառուցվածքներ, գյուղատնտեսական տեխնիկա:

КАРИНЕ УНАНЯН

соискатель кафедры организации и управления агробизнесом Национального аграрного университета Армении

АЙК АЙРАПЕТЯН

частный предприниматель

ОСОБЕННОСТИ ВЕДЕНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА И ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ В СЮНИКСКОМ МАРЗЕ РА

В статье обсуждаются особенности управления сельским хозяйством в Сюникском марзе РА, на основе богатых статистических данных выявлено состояние сельского хозяйства в регионе, занимаемая позиция в республике, представлены факторы, препятствующие развитию отрасли.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **ս.գ.թ., դոցենտ Հ. Ղազարյանը**, գրախոսել՝ **ս.գ.դ., պրոֆ. Է. Օրդյանը**:

В рамках статьи автору удалось представить структуру сельскохозяйственного сектора региона, с использованием основных результатов проведенного в 2014г. широкомасштабного сельскохозяйственного учета, указав приоритетные направления сельского хозяйства, сильные и слабые стороны развития отрасли, возможности и препятствия.

Ключевые слова: аграрный сектор, реформы, растениеводство, животноводство, фермерские хозяйства, генеология, инфраструктура, сельскохозяйственная техника.

KARINE HUNANYAN

*Ph.D. Applicant, Armenian National Agrarian University,
Chair of Agribusiness Organization and Management*

НАԿ ՀԱՅՐԱՔԵԿՅԱՆ

Private Entrepreneur

***THE MANAGEMENT REGULARITIES AND KEY DEVELOPMENT
ISSUES OF AGRICULTURE IN SYUNIK MARZ OF THE RA***

The following article discusses the agriculture management peculiarities in Syunik marz of the RA and the current situation due to rich statistical data on agriculture, the position it occupies in the republic that shows the factors which obstruct the development of the sector.

Within the frames of the article the author presents the structure of the agricultural sector of the region, mainly based on the results of widespread consensus of 2014, pointing out the priority directions of the sector, the strong and weak points of agriculture development, opportunities and obstacles.

Key words: agrarian sector, reforms, cultivation, animal husbandry, farming economies, genealogy, infrastructures, agricultural technic.

ՄԵՐԳԵՅ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Արցախի պետական համալսարանի դասախոս

ԱՐՑԱԽԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՅՈՒՐԱՆՈՑԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ԿԱՅԱՅՈՒՄՆ ՈՒ ԱՌԿԱ ՎԻՃԱԿԸ¹

Պետական քաղաքականության հիմնական ջանքերն ուղղված են նոր, մրցունակ զբոսաշրջային երթուղիների ձևավորմանը, դրանցում ապահովելով նաև տեղական բնակչության ակտիվ մասնակցությունը, Արցախի Հանրապետությունում առաջնային զարգացման ենթակա բնական, սոցիալ-մշակութային և առողջարանային ռեսուրսներով հարուստ զբոսաշրջային տարածաշրջանների զարգացմանը, ինչը իրան կհանդիսանա ներքին և ներգնա զբոսաշրջության զարգացմանը:

Բանալի բառեր. Արցախի Հանրապետություն, Օրենք, հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտներ, զբոսաշրջային երթուղիներ, ենթակառուցվածքներ:

СЕРГЕЙ САРГСЯН

лектор Арцахского государственного университета

СТАНОВЛЕНИЕ И НЫНЕШНЕЕ СОСТОЯНИЕ ОБЪЕКТОВ ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА АРЦАХСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Усилия государственной политики в основном направлены на создание новых туристических маршрутов, обеспечение активного участия в них местного населения, на первоочередное развитие туристических регионов Арцахской Республики, которые богаты природными, социально-культурными и оздоровительными ресурсами, что в свою очередь станет стимулом для развития въездного и внутреннего туризма.

Ключевые слова: Арцахская Республика, Закон, объекты гостиничного хозяйства, туристические маршруты, инфраструктура.

¹ Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել **տ.գ.դ., պրոֆ. Ս. Ղանթարջյանը**, գրախոսել՝ **տ.գ.թ., դոցենտ Հ. Ղազարյանը:**

SERGEY SARGSYAN

Lecturer, Artsakh State University

***THE FORMATION OF HOTEL INDUSTRY IN THE REPUBLIC OF
ARTSAKH AND THE CURRENT SITUATION***

The main efforts of the state policy aim to form a new, competitive tourism grounds actively involving the local population and develop the regions of the Republic of Artsakh which are rich in natural, socio-cultural and resort-oriented resources, which in their turn will stimulate the development of the inland and inbound tourism.

Key words: The Republic of Artsakh, Law, objects of hotel industry, tourism routes, infrastructures.

ԲԱԺԻՆ 3

ՄԵՐ ՀՈՐԵԼՅԱՐՆԵՐԸ

ՆՇԱՆԱՎՈՐ ՏՆՏԵՍԱԳԵՏ-ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ
(ԷԴՈՒԱՐԴ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ ՕՐԴՅԱՆ - 80)

2018 թվականին լրանում է նշանավոր գիտնական, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր **Էդուարդ Համբարձումի Օրդյանի** ծննդյան **80** և գիտամանկավարժական գործունեության **55**-րդ տարեդարձերը: Է.Օրդյանը մեծ ավանդ է ներդրել աշխատանքի և արտադրանքի որակի կառավարման, տնտեսական բարեփոխումների արմատավորման, պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման ոլորտներում հայ տնտեսագիտական մտքի զարգացման գործում:

Էդուարդ Համբարձումի Օրդյանը ծնվել է 1938թ. նոյեմբերի 30-ին Տավուշի մարզի Այգեձոր գյուղում:

- 1945-1956** - Այգեձորի միջնակարգ դպրոց
- 1956-1961** - ԵՊՀ, տնտեսագիտության ֆակուլտետ
- 1961-1963** - ինժեներ-տնտեսագետ թեթև արդյունաբերության ձեռնարկություններում
- 1963-1970** - ՀԽՍՀ ԳԱ տնտեսագիտության ինստիտուտ, ասպիրանտ, ավագ գիտաշխատող
- 1970-1989** - ԽՍՀՄ պետպլանին առընթեր պլանավորման և նորմատիվների ԳՀԻ հայկական մասնաձյուղ, սեկտորի և բաժնի վարիչ
- 1989-1995** - ՀԽՍՀ պետպլանի տնտեսագիտության և պլանավորման ԳՀԻ, գիտության գծով փոխտնօրեն
- 1995-2006** - ՀՀ կառավարման դպրոց, փոխտնօրեն գիտաուսումնական աշխատանքների գծով, ՀՀ կառավարման ակադեմիա, պրոռեկտոր
- 2006-ցայսօր** - Տնտեսագիտության և կառավարման ինստիտուտ, գիտակրթական բլոկի ղեկավար, տնօրեն

Իր հետազոտությունների արդյունքում նա 1980-ին պաշտպանել է

դոկտորական ատենախոսություն և ստացել տնտեսագիտության դոկտորի գիտական աստիճան, իսկ 1984-ին նրան շնորհվել է պրոֆեսորի կոչում:

Ընդհանուր առմամբ նա հեղինակել է ավելի քան 250 գիտական աշխատանք, որոնցից 36 անուն աշխատությունները լույս են տեսել ԱՄՆ-ում, Չեխիայում, Սլովակիայում, Մերձբալթյան և ԱՊՀ երկրներում: Նա զեկուցումներով հանդես է եկել միջազգային, համամիութենական և հանրապետական 35 գիտաժողովներում, որոնք տեղի են ունեցել Լոս Անջելեսում, Մոսկվայում, Տալինում, Ռիգայում, Կիևում, Լվովում, Օդեսայում, Դնեպրոպետրովսկում, Խարկովում, Դոնի Ռոստովում, Կրասնոդարում, Տաշքենդում, Թբիլիսիում, Բաքվում, Երևանում և այլ քաղաքներում: Նրա գիտական ղեկավարությամբ պաշտպանել և ներկայում ատենախոսություններ են պատրաստում 50 դոկտորանտներ, ասպիրանտներ և հայցորդներ:

Նա եռանդուն մասնակցություն է ունեցել ՀԽՍՀ-ի և ներկայումս էլ ՀՀ-ի գիտական և հասարակական կյանքին: Եղել է գիտական և գիտամեթոդական բազմաթիվ խորհուրդների, օրենսդիր և գործադիր մարմիններում գործող հանձնաժողովների անդամ: Նա եղել է գիտական աստիճաններ շնորհող մասնագիտական խորհուրդների անդամ ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտում, Երևանի ժողտնտեսության (ՀՊՏՀ) ինստիտուտում, Հայաստանի պետականի տնտեսագիտության և պլանավորման (տնտեսագիտական հետազոտությունների) ինստիտուտում և այժմ էլ Երևանի պետական համալսարանում: ¹

«Օր-Դար» հրատարակչության խմբագրական խորհուրդ

¹ Հոդվածում օգտագործվել են՝ «Հայ տնտեսագետներ (գիտակենսագրական ուրվագծեր)», **Ռ.Ն. Մարինյան, Վ.Լ. Հարությունյան, Մ.Կ. Աղայան** (Եր., 2010, էջ 336-338), «Հայկական սովետական հանրագիտարան», «Հայկական համառոտ հանրագիտարան», «Ով ով է, հայեր», **Լավրենտի Միրզոյան** «Տավուշ», Եր., 2010, էջ 163-164, **Լավրենտի Միրզոյան** «Տավուշ արմատներ», Եր., 2016, էջ 492-493, **Մարինյան Ռ.Ն., Հարությունյան Վ.Լ.** «Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան», հատոր երկրորդ, 2018թ., էջ 383-388 և այլ արդյունքներ:

ЗНАМЕНИТЫЙ УЧЕНЫЙ-ЭКОНОМИСТ
(доктор экономических наук, профессор
ЭДУАРД АМБАРЦУМОВИЧ ОРДЯН - 80)

В ноябре 2018 года исполняется 80 лет со дня рождения и 55 лет научно-педагогической деятельности знаменитого ученого, доктора экономических наук, профессора Эдуарда Амбарцумовича Ордяна. Э.Ордян внес существенный вклад в развитие экономической мысли республики в областях управления качеством труда и продукции, совершенствования хозяйственного механизма, государственного управления и местного самоуправления.

Э.Ордян родился в селе Айгедзор Тавушского марза.

1945-1956	- средняя школа с.Айгедзор
1956-1961	- ЕрГУ, экономический факультет
1961-1963	- инженер-экономист на предприятиях легкой промышленности
1963-1970	- аспирант, старший научный сотрудник Института экономики АН Арм.ССР
1970-1989	- зав.сектором, зав.отделом Армянского филиала НИИПиН при Госплане СССР
1989-1995	- заместитель директора по науке в Институте экономики и планирования при Госплане Арм.ССР
1995-2006	- проректор Школы управления Армении (Академии государственного управления Армении)
2006-в настоящее время	- зав. кафедрой, директор Института экономики и управления.

В 1980г. он защитил докторскую диссертацию, в 1984г. – получил звание профессора.

Э.Ордян автор 250 научных работ, в том числе более 35 книг. 36 работ опубликованы за рубежом. Под его руководством защитили и готовят кандидатскую и докторскую диссертацию более 50 аспирантов, докторантов и соискателей.

Он преподавал в ЕрГУ, ГЭИ Армении, в Школе (Академии) управления Армении и в ИЭУ.

Э.Ордян принимает активное участие в научной и общественной деятельности РА.

Редакционный совет издательства “Ор-Дар”

PROMINANT SCIENTIST- ECONOMIST
(**doctor of Economics, professor**
EDUARD HAMBARDZUM ORDYAN - 80)

*In November 2018 the **80th** birthday anniversary and **55** years of scientific and pedagogical activity of the famous scientist, doctor of economics, professor **Eduard Hambardzum Ordyan** are celebrated. E. Ordyan made a significant contribution to the development of the economic thought of the republic in the fields of quality management of labor and products, the improvement of the economic mechanism, state management and local government.*

E. Ordyan was born in the village of Aygedzor, Tavush Marz.

- 1945-1956** - secondary school in the village of Aygedzor
- 1956-1961** - YSU, Department of Economics
- 1961-1963** - engineer and economist at light industry enterprises
- 1963-1970** - post-graduate student, senior researcher of the Institute of Economics of the Armenian SSR Academy of Sciences
- 1970-1989** - head of the sector, head of the department of the Armenian branch of the Research Institute of the USSR State Planning Committee
- 1989-1995** - Deputy Director for Science at the Institute of Economics and Planning under the State Planning Committee of the Armenian SSR
- 1995-2006** - Vice-rector of the School of Public Administration of Armenia (Public Administration Academy of Armenia)
- 2006-present time** - Head of the Institute of Economics and Management

In the **1980s**. he defended his doctoral dissertation, in **1984**. – got the title of professor.

E. Ordian is the author of 250 scientific works, including more than 35 books. 36 works are published abroad. Under his supervision, more than 50 post-graduate students, doctoral candidates and candidates have been defended and are preparing a Candidate and Doctoral thesis.

He taught at the Yerevan State University, the State Institute of Economics (Armenian State University of Economics), Public Administration Academy (School) of RA and the Institute of Economics and Management.

E. Ordyan actively participates in the scientific and social activities of the Republic of Armenia.

Editorial Board of the publishing house "Or-Dar"

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌԱՋԱԲԱՆ	7
ԲԱԺԻՆ 1: ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ	8
ՎԱՐԴԱՆ ԲՈՍՏԱՆՁՅԱՆ, ՄԵՐԴԱԿ ԹՈՓԼԱՂԱԼՅՅԱՆ. Ներդրումային գործունեության ֆինանսավորման հիմնական աղբյուրները և դրանց առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում.....	8
ԹԱԹՈՒԼ ՄԱՆԱՍԵՐՅԱՆ. Հայաստանն ու Իրանը տարածաշրջանային ինտեգրման նոր պայմաններում	19
ԱՐՏԱԿ ՇԱԲՈՅԱՆ. Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության մարմինների իրավասություններ և դրանց արդյունավետ իրականացման հիմնահարցեր	37
ՈՈՍԱՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ. Հայաստանը միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ժամանակակից համակարգում	46
ԼՈՒՄԻՆԵ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ. ՀՀ գիտական ներուժի զարգացման մարտահրավերներ	57
ԱՆՇԵԼԱ ԱԼԷՔՍԱՆՅԱՆ. Տավուշի մարզում զբաղվածության իրավիճակի վերլուծություն	65
ԱՐՓԻՆԵ ԿՅՈՒՐԵՂՅԱՆ. Գործարար միջավայրի բարելավման մոտեցումները ՀՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացման համատեքստում	76
ԼԻԼԻԹ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ. Ստվերային տնտեսության սոցիալ-տնտեսական հետևանքների գնահատումը բնակչության կենսամակարդակի բարելավման համատեքստում.....	84
ՎԱՀԵ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ. ՀՀ էներգետիկ ոլորտի խնդիրներ և այլընտրանքային էներգիայի աղբյուրներ.....	91
ՎԱՐԻՆԵ ՀԱԶՅԱՆ. Մեկ շնչի հաշվով ֆինանսավորման հիմնախնդիրները ՀՀ առողջապահության ոլորտում	101

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԻԳԻՔՅԱՆ. Օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների և տնտեսության հիմնական ոլորտների կապը և դրա գնահատումը ՀՀ-ում.....	113
ԱՐՏԱԿ ՇԱԲՈՑԱՆ, ԱՐՄԱՆ ՄԱՆԱՍԵՐՅԱՆ. Սպիրտային խմիչքների ներմուծման և արտադրության մրցակցային խնդիրներ.....	120
ԱՆՈՒՇ ՄԱՐԳՍՅԱՆ. ՀՀ բանկերի ակտիվների կազմն ու կառուցվածքը	133
ՏԱԹԵՎԻԿ ԾԱՀԻՆՅԱՆ. Բանկերի և բանկային ծառայությունների առաջացման ու զարգացման միջազգային փորձը	140
ՀՐԱՆՈՒՇ ԲԱՂՂԱՍԱՐՅԱՆ. Ազրոբիզնեսի առանցքային բնութագրիչների քննական վերլուծություն	147
ԲԱԺԻՆ 2: ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ.....	159
ԱՐՄԵՆՈՂԻ ՕՐԴՅԱՆ, ԼԻԼԻԹ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ. Ազատ տնտեսական գոտիների ձևավորման և զարգացման խնդիրները ՀՀ-ում.....	159
ՆԱՐԻՆԵ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ. Մոտիվացիայի կիրառման միջազգային փորձը.....	180
ԱՐՏԱԿ ՇԱԲՈՑԱՆ, ԱՐՄԱՆ ՄԱՆԱՍԵՐՅԱՆ. Պետական աջակցությունը տնտեսավարող սուբյեկտներին և դրա նկատմամբ վերահսկողության իրականացման հիմնահարցերը.....	193
ՇԱՀԱՆԵ ԲԱՂՂԱՍԱՐՅԱՆ. Փոքր և միջին կազմակերպությունների զարգացմանն աջակցող ֆինանսական համակարգի խնդիրներ.....	202
ԱՆԻ ՄԱՀԱԿՅԱՆ. Կազմակերպություններում ազգային գործարար մշակույթի ուսումնասիրության ժամանակակից մոդելների առանձնահատկությունները	213
ՌԱՏՅԱՅԵԼ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ. Պետական կառավարման ապակենտրոնացումն արտասահմանյան երկրներում	225

ԱՆԻ ԴՈՒՈՅԱՆ. Պետական գույքի կառավարման ինստիտուցիոնալ մոտեցումներ	237
ՎԱՐՄԵՆԻՎ ՍԱՐԳՍՅԱՆ. Անվճարունակության կանխարգելման կառուցակարգային և օրենսդրական բարելավումների հիմնահարցեր	251
ՄԻՔԱՅԵԼ ԶԱՎԱԴՅԱՆ. Ֆինանսական ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման քաղաքականությունն առևտրային բանկերում	263
ԱՐՄԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ. Հայաստանում մասնագիտական ուսուցման համակարգի ներկա վիճակը՝ արդյունավետ զբաղվածության ապահովման տեսանկյունից	273
ԿԱՐԻՆԵ ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ, ՀԱՅՎ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ. Գյուղատնտեսության վարման առանձնահատկությունները և զարգացման հիմնախնդիրները ՀՀ Սյունիքի մարզում	283
ՄԵՐԳԵՑ ՍԱՐԳՍՅԱՆ. Արցախի Հանրապետության հյուրանոցային տնտեսության օբյեկտների կայացումն ու առկա վիճակը.....	299
ԲԱԺԻՆ 3: ՄԵՐ ՀՈՒՄԵԼՅԱՆՆԵՐԸ.....	308
ՆՇԱՆԱՎՈՐ ՏՆՏԵՍԱԳԵՏ-ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ	
(ԷԴՈՒԱՐԴ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԻ ՕՐԴՅԱՆ – 80)	308

О Г Л А В Л Е Н И Е

ВВЕДЕНИЕ	7
ЧАСТЬ 1. ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ	8
ВАРДАН БОСТАНДЖЯН, СЕДРАК ТОПЛАГАЛЦЯН. Основные источники финансирования инвестиционной деятельности и их особенности в Республике Армения	8
ТАТУЛ МАНАСЕРЯН. Армения и Иран в новых условиях региональной интеграции	19
АРТАК ШАБОЯН. Полномочия органов по защите экономической конкуренции и основные вопросы их эффективного осуществления	37
РОМАН ПЕТРОСЯН. Армения в современной системе международных экономических отношений	46
ЛУСИНЕ ГРИГОРЯН. Вызовы, связанные с развитием научного потенциала РА	57
АНЖЕЛА АЛЕКСАНЯН. Анализ состояния занятости в Тавушском марзе	65
АРПИНЕ КЮРЕГЯН. Подходы к улучшению бизнес-среды в контексте социально-экономического развития РА	76
ЛИЛИТ ПЕТРОСЯН. Оценка социально-экономических последствий теневой экономики в контексте повышения уровня жизни населения	84
ВАГЕ МАРТИРОСЯН. Задачи энергетического сектора РА и источники альтернативной энергии	91
КАРИНЕ АДЖЯН. Проблемы подушевого финансирования в сфере здравоохранения РА	101
ХАЧАТУР ИГИТЯН. Связь между прямыми иностранными инвестициями и основными сферами экономики и ее оценка в РА	113

АРТАК ШАБОЯН, АРМАН МАНАСЕРЯН. Конкурентные проблемы импорта и производства алкоголя.....	120
АНУШ САРГСЯН. Состав и структура банковских активов РА.....	133
ТАТЕВИК ШАГИНЯН. Международный опыт возникновения и развития банков и банковских услуг.....	140
ГРАНУШ БАГДАСАРЯН. Критический анализ основных характеристик агробизнеса.....	147
ЧАСТЬ 2. ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ.....	159
АРМЕНУИ ОРДЯН, ЛИЛИТ ХАЧАТРЯН. Проблемы формирования и развития свободных экономических зон в РА	159
НАРИНЕ КИРАКОСЯН. Международный опыт применения мотивации.....	180
АРТАК ШАБОЯН, АРМАН МАНАСЕРЯН. Государственная поддержка хозяйствующих субъектов и основные вопросы по осуществлению контроля над ней.....	193
ШАГАНЕ БАГДАСАРЯН. Задачи финансовой системы, содействующей развитию малых и средних предприятий	202
АНИ СААКЯН. Особенности современных моделей изучения национальных бизнес-культур в организациях.....	213
РАФАЭЛЬ МАНУКЯН. Децентрализация государственного управления в зарубежных странах	225
АНИ ДОХОЯН. Институциональные подходы к управлению государственным имуществом	237
ВАРСЕНИК САРГСЯН. Основные вопросы совершенствования институциональных и законодательных методов предотвращения неплатежеспособности	251

МИКАЕЛ ДЖАВАДЯН. Политика эффективного управления финансовыми ресурсами коммерческих банков	263
АРМЕН САРГСЯН. Нынешнее состояние профессионального обучения в Армении, с точки зрения эффективной занятости населения.....	273
КАРИНЕ УНАНЯН, АЙК АЙРАПЕТЯН. Особенности ведения сельского хозяйства и вопросы развития в Сюникском марзе РА	283
СЕРГЕЙ САРГСЯН. Становление и нынешнее состояние объектов гостиничного хозяйства Арцахской Республики	299
ЧАСТЬ 3. НАШИ ЮБИЛЯРЫ	308
ЗНАМЕНИТЫЙ УЧЕНЫЙ-ЭКОНОМИСТ (ЭДУАРД АМБАРЦУМОВИЧ ОРДЯН - 80)	308

C O N T E N T S

<i>INTRODUCTION</i>	7
PART 1. <i>PROBLEMS OF ECONOMIC DEVELOPMENT</i>	8
VARDAN BOSTANJYAN, SEDRAK TOPLAGHALTSYAN. The Principal Sources of Investment Activity Financing and Their Aspects in the Republic of Armenia	8
TATOUL MANASERIAN. Armenia and Iran in the New Conditions of Regional Integration.....	19
ARTAK SHABOYAN. Competences of Authorities For Protection of Economic Competition and the Issues of Their Effective Implementation.....	37
ROMAN PETROSYAN. Armenia in the Modern System of International Economic Relations.....	46
LUSINE GRIGORYAN. Challenges of Development of Scientific Potential of the Republic of Armenia	57
ANJELA ALEKSANYAN. The Analysis of the Employment Rate in Tavush Marz.....	65
ARPINE KYUREGYAN. Business Environment Improvement Approaches in the Context of Socio-Economic Development of the Republic of Armenia.....	76
LILIT PETROSYAN. The Assessment of Socio-Economic Consequences of Shadow Economy in the Context of Improving the Living Standards of the Population.....	84
VAHE MARTIROSYAN. Problems of RA Energy Sector and Alternative Energy Sources	91
KARINE HAJYAN. The Problems of Per Capita Financing in the Helthcare System of the RA.....	101
KHACHATUR IGITYAN. The Relationship Between Foreign Direct	

Investments and the Main Economic Spheres and Its Assessment in RA	113
ARTAK SHABOYAN, ARMAN MANASERYAN. Competitive Issues of Imports and Production of Alcohol.....	120
ANUSH SARGSYAN. Bank Assets Structure and Composition.....	133
TATEVIK SHAHINYAN. International Experience of the Emergence and Development of Banks and Banking Services.....	140
HRANUSH BAGHDASARYAN. Critical Analysis of the Main Characteristics of Agribusiness.....	147
PART 2. <i>PROBLEMS OF MANAGEMENT</i>	159
ARMENUHI ORDYAN, LILIT KHACHATRYAN. Challenges of Formation and Development of Free Economic Zones in RA	159
NARINE KIRAKOSYAN. International Experience of Application of Motivation	180
ARTAK SHABOYAN, ARMAN MANASERYAN. State Support of Economic Agents and the Main Issues on Implementation of Control over It	193
SHAGANE BAGHDASARYAN. The Objectives of the Financial System Contributing to the Development of Small and Medium Enterprises.....	202
ANI SAHAKYAN. Features of Modern Models of National Business Culture in Organizations	213
RAFAYEL MANUKYAN. Decentralization of Government Administration in Foreign Countries.....	225
ANI DOKHOYAN. Institutional Approaches to State Property Management....	237
VARSENIK SARGSYAN. The Institutional and Legislative Improvements Issues of Insolvency Prevention	251
MIKAEL JAVADYAN. Policy of Effective Management of the Commercial	

Bank Financial Resources	263
ARMEN SARGSYAN. The Current Situation of Vocational Education System in Armenia from the Perspective of Ensuring Effective Employment	273
KARINE HUNANYAN, HAYK HAYRAPETYAN. The Management Regularities and Key Development Issues of Agriculture in Syunik Marz of the RA.....	283
SERGEY SARGSYAN. The Formation of Hotel Industry in the Republic of Artsakh and the Current Situation	299
PART 3. <i>OUR JUBILARIANS</i>	308
PROMINANT SCIENTIST - ECONOMIST (EDUARD HAMBARDZUM ORDYAN - 80)	308

ISSN 1829-4650

**ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ԵՎ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ**
(Պարբերական գիտական ժողովածու)
Գիրք 11

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ И
УПРАВЛЕНИЯ**

(Периодический научный сборник)
Книга 11

**PROBLEMS OF ECONOMIC DEVELOPMENT
AND MANAGEMENT**

(Periodic Scientific Collection)
Book 11

Ռուսերեն տեքստերի խմբագիր՝	Մ. ՀԱՅՐԻՅԱՆ
Անգլերեն տեքստերի խմբագիր՝	Մ.ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ
Տեխնիկական խմբագիր՝	Մ. ՀԱՅՐԻՅԱՆ
Սրբագրիչ՝	Ա. ԱՐԶՈՒՄՄԱՆՅԱՆ
Նկարչական ձևավորումը՝	Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆԻ

Ստորագրված է տպագրության՝ 17.07.2018թ.

Տպագրությունը՝ օֆսեթ:

Չափսը՝ 60 x 84 1/16:

Տպաքանակը՝ 200:

Տպագրված է «ՎՄՎ-ՊՐԻՆՏ» հրատարակչատանը